

PORIN KAUPUNGIN LAPSI- JA NUORISOPOLIITTINEN OHJELMA

vuosille 2002 – 2004

Porin kaupunkisuunnittelusarja B 67/2001

”Tärkeintä lapsena olemisessa on, että ylettyy pieniin
paikkoihin”

SISÄLLYSLUETTELO

	TYÖRYHMÄN EHDOTUS	3
1	TYÖRYHMÄN ASETTAMINEN, TEHTÄVÄT JA TYÖSKENTELEY	6
2	LASTEN JA NUORTEN ELINYMPÄRISTÖ	9
	2.1. Väestörakenne	9
	2.2. Elintaso ja elinolot	9
	2.3. Turvallinen ympäristö	10
3	PORI LASTEN JA NUORTEN KAUPUNKINA	13
	3.1. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi	13
	3.2. Katsaus lasten ja nuorten elämismailmaan	15
	3.3. Terveyspalvelut	18
	3.4. Sosiaalipalvelut	20
	3.5. Koulutus	22
	3.6. Vapaa-aika	24
	3.7. Poliisi	28
	3.8. Järjestöjen toiminta	30
	3.9. Nuorten osallistuminen	34
4	LAPSI- JA NUORISOPOLITIIKAN KEHITTÄMISHAASTEET	37
	4.1. Lapsiperheiden tukeminen	37
	4.2. Koulutusmahdollisuuksien kehittäminen	38
	4.3. Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien ja osallistumisen lisääminen	39
	4.4. Vapaa-aika- ja harrastustoiminnan kehittäminen	39
5	OHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA	41

TYÖRYHMÄN EHDOTUS

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus Porin kaupungin lapsipoliittiseksi ohjelmaksi. Tavoitteeksi oli asetettu saada aikaan laaja yhteinen sitoutuminen lapsipoliittisten päämäärien edistämiseen.

Työryhmä päätti asettaa ohjelman kohderyhmän ikärajuukseksi 18 vuotta. Samalla ohjelman nimi päätettiin muuttaa lapsi- ja nuorisopoliittiseksi ohjelmaksi. Esityksensä pohjaksi työryhmä laati selvityksen porilaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden elinympäristöstä, palveluista ja hyvinvoinnista.

Selvityksen ja sen osoittamien ongelmakohtien pohjalta on syntynyt työryhmän esitys lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman tavoitteiksi ja keinoiksi.

Keskeisimpinä tavoitteina työryhmä näkee:

- Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemisen
- Koulutusmahdollisuuksien kehittämisen
- Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien ja osallistumisen lisäämisen sekä
- Vapaa-aika- ja harrastustoiminnan kehittämisen.

Tavoitteet esitetään yksityiskohtaisemmin luvussa 4 ”Lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämishaasteet”.

Tärkeimmät keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisääminen eri toimijoiden välillä sekä siirtyminen perinteisestä hallintokuntakeskeisestä lähestymistavasta hyvinvointi- ja asiakaskeskeiseen, lasten ja nuorten kasvuedellytyksiä tukevaan lähestymistapaan.

Keskeisenä tavoitteena oleva hyvän elämän edellytysten luominen porilaisille lapsille ja nuorille perustuu verkostoituviin hyvinvointipalveluihin, joilta edellytetään hallintokuntarajojen yli tapahtuvaa ammatillista yhteistyötä, eri viranomaisten tasavertaista, kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä sekä yhteistyötä eri kansalaisjärjestöjen ja palvelujen käyttäjien kanssa. Tavoitteena tulee olla lasten, nuorten ja perheiden aktivointi omaehtoiseen toimintaan ja yhteisöllisiin kokemuksiin.

Ohjelman valmistelun yhteydessä on kerätty runsaasti tietoa eri hankkeista ja toimista, joita on meneillään tai suunnitelmassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Näitä kaikkia ei ole kuitenkaan voitu ohjelmasiikirjassa esitellä.

Työryhmä esittää, että kaupungin eri hallintokunnat ottavat ohjelmaan sisältyvät tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset huomioon talousarvioidensa toiminnallisissa ja taloudellisissa tavoitteissa, ja että ne seuraavat tavoitteiden toteutumista toimintakertomuksissaan. Lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa valmistellut työryhmä toimii ohjelman seurantaryhmänä, jolle eri hallintokunnat ja muut ohjelmassa mainitut tahot raportoivat ohjelman toteutumisesta.

Porin lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman toteuttaminen edellyttää hyvää yhteistyötä ja yhteisvastuuta kaupungin eri hallintokunnilta, päätöksenteoelimiltä ja muilta toimijoilta ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Porissa 31.5.2001

Harri Peltoniemi
puheenjohtaja

Päivi Rantanen
sihteeri

Ulla Eklund

Tuula Karisjoki

Heidi Kuusinen-Immonen

Marjatta Landgren

Jari Leinonen

Anne Leppänen

Hannu Nurmi

Ilpo Pietilä

Kaarina Ranne-Lundmark

Tuula Rouhiainen-Valo

Pirkko Salonen

Markku Setälä

Anja Sippola

Raija Tiitinen

Hannele Utela

Anna Aitamaa

Kaisa Leivo-Jokimäki

1 TYÖRYHMÄN ASETTAMINEN, TEHTÄVÄT JA TYÖSKENTELY

Porin kaupungin sosiaalilautakunta esitti kokouksessaan 3.5.2000 kaupunginhallitukselle, että se asettaisi työryhmän valmistelemaan lapsipoliittista ohjelmaa Poriin. Esitystään sosiaalilautakunta perusteli seuraavasti:

”Tulevaisuuden lapsipolitiikkaa tehdään tänään. Lapsi rakentaa tulevaisuuttaan tämän päivän ratkaisuksista ja lapsuudelle luoduista mahdollisuuksista. Lapsipolitiikassa tärkeintä on, että lapsilla on turvattu elinympäristö ja lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet huolenpitoon ja koulutukseen. Terve ja hyvinvoiva lapsuus ja nuoruus merkitsee tervettä ja hyvinvoivaa aikuisuutta, ja sillä on keskeinen merkitys yhteiskunnan tulevaisuudelle.

Lapsipolitiikka on yhteiskunnallisten, yli hallintorajojen tapahtuvan toiminnan tarkastelemista lapsen näkökulmasta.

Lapsipolitiikalla varmistetaan turvallinen lapsuus, huolehditaan lapsuuden voimavaroista lapsen eri kehitysvaiheissa ja perheen elämäntilanteissa sekä edistetään lapsen mahdollisuutta toimia aktiivisena osallistuvana kuntalaisena.

Lapsipolitiikka on osa hyvinvointipolitiikkaa. Tavoitteena on aikaansaada laaja yhteinen sitoutuminen lapsipoliittisten päämäärien edistämiseen.

Lapsipoliittisen ohjelman laadintaan tulisi osallistua edustajat mm. koulutusvirastosta, terveystieteiden keskuslaitoksesta, vapaa-aikatoimesta, kulttuuritoimesta, teknisestä palvelukeskuksesta ja sosiaalivirastosta sekä MLL:stä.”

Kaupunginhallitus päätti 19.6.2000 asettaa työryhmän valmistelemaan lapsipoliittista ohjelmaa Porissa. Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin suunnittelupäällikkö Harri Peltoniemi ja sihteeriksi toimistonhoitaja Päivi Rantanen. Kaupunginhallitus kehotti lisäksi koulutusvirastoa, terveystieteiden keskuslaitoksesta, vapaa-aikatoimintaa, kulttuuritoimintaa, teknistä palvelukeskusta ja sosiaalivirastoa nimeämään edustajansa työryhmään. Kaupunginhallitus kutsui työryhmätyöskentelyyn edustajat Mannerheimin lastensuojeluliiton Satakunnan piiristä ja porilaisten vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestöstä YTY – 95:stä. Työryhmälle annettiin myös oikeus kuulla asiantuntijoita ja päättää ohjelman tarkemmasta rajauksesta.

Kaupunginhallitus päätti lisäksi, että Pori osallistuu Kuntakoulutuksen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä Stakesin yhteistyössä valmisteleman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiatyökirjan testaukseen lapsipoliittisen ohjelmatyön yhteydessä. Strategiatyökirjan testauksen yhdyshenkilöksi nimettiin terveystieteiden keskuslaitoksen yhdyshenkilö Ulla Eklund.

Sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja Aulis Laaksonen asetti 25.10.2000 lapsipoliittista ohjelmaa valmistelevan työryhmän. Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31.5.2001 mennessä.

Lapsipoliittisen työryhmän työhön ovat osallistuneet seuraavat henkilöt:

Puheenjohtaja:

Peltoniemi Harri, suunnittelupäällikkö, kaupunginkanslia
Strategiatyökirjan testauksen yhdyshenkilö:

Eklund Ulla, terveyskasvatusyhdyshenkilö, terveysvirasto
Sihteeri:

Rantanen Päivi, toimistonhoitaja, sosiaalikeskus

Jäsenet:

Karisjoki Tuula, toiminnanjohtaja, MLL – Satakunnan piiri

Kuusinen-Immonen Heidi, vastaava sosiaalityöntekijä, sosiaalikeskus/lastensuojelu

Landgren Marjatta, aluesihteeri, Suomen Vanhempainliitto

Leinonen Jari, koulutoimenjohtaja, koulutusvirasto

Leppänen Anne, nuorisotyön esimies, vapaa-aikavirasto

Nurmi Hannu, puheenjohtaja, YTY –95

Pietilä Ilpo, johtava hammaslääkäri, terveysvirasto

Ranne-Lundmark Kaarina, lehtori, SAMK

Rouhiainen-Valo Tuula, apulaisjohtaja, SAMK

Salonen Pirkko, terveyskeskuslääkäri, terveysvirasto

Setälä Markku, liikenneinsinööri, tekninen palvelukeskus

Sippola Anja, perheneuvolan johtaja, sosiaalikeskus/perheneuvola

Tiitinen Raija, terveyskeskuspsykologi, terveysvirasto

Utela Hannele, johtava perhepäivähoidonohjaaja, sosiaalikeskus/päivähoito

Nuorten edustajat:

Aitamaa Anna, tukioppilaat

Leivo-Jokimäki Kaisa, Nuorisovaltuusto (v. 2001)

Tamminen Anna, Nuorisovaltuusto (v. 2000)

Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma on laadittu työryhmätyöskentelynä oman työn ohella. Työryhmä on kokoontunut yhdeksän kertaa. Raporttinsa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiatyökirjan testauksesta se antoi sosiaali- ja terveysministeriölle, Stakesille ja Kuntakoulutus Oy:lle 15.3.2001. Työryhmä osallistui Kuntakoulutus Oy:n ja Stakesin järjestämään Lasten ja nuorten hyvinvointi Porissa –koulutuspäivään 10.10.2000. Osa työryhmän jäsenistä osallistui Helsingissä 24. - 25.1.2001 järjestetyille Terve Kunta –päiville. Työryhmän jäseniä sekä ammattikorkeakoulun opiskelijoita osallistui 2.2. ja 9.2.2001 Palmgren-salissa pidettyihin koulutustilaisuuksiin, joissa julkistettiin yläasteiden oppilaille tehdyn mielenterveyskyselyn tulokset. Stakes myönsi työryhmälle 19 200 mk:n apurahan koulutustilaisuuksien järjestämiseen ja koulutuksiin osallistumisiin. Ulla Eklund edusti työryhmää Terve Kunta –verkoston kokouksissa. Porin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma on kuulunut verkoston vertaisarviointiohjelmaan. Vertaisarvioinnissa Porin kumppaneita ovat olleet Turku ja Kuhmo, joiden

lapsipoliittisia ohjelmia työryhmä on arvioinut. Turun ja Kuhmon lapsipoliittiset työryhmät ovat puolestaan arvioineet Porin ohjelmaa.

Lapsi- ja nuorisopoliittinen työryhmä täydensi itseään kutsumalla työskentelyyn mukaan Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksiköstä lehtori Kaarina Ranne-Lundmarkin ja apulaisjohtaja Tuula Rouhiainen-Valon. He ohjasivat Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -opiskelijoiden opinnäytetöiden osiina tekemiä porilaisten lasten ja nuorten elinolosuhteisiin ja elämismaailmaan liittyviä kartoituksia. Sosionomi (AMK) -opiskelijat Minna Pajunen ja Niina Suojanen tutkivat ryhmähaastattelulla kunnallisen päivähoiton piirissä olevien 4 - 6-vuotiaiden lasten elämismaailmaa; kokemuksia vanhemmista, kavereista ja päiväkodin henkilöstöstä. Heli Lepistö ja Tuuli Toivonen kartoittivat kyselylomakehaastattelun avulla Porin peruskoulujen 2- ja 6-luokkalaisten lasten käsityksiä koti- ja kouluympäristöstä, koulunkäynnin myönteisistä ja kielteisistä piirteistä, käsityksiä oikeasta ja väärästä sekä kokemuksia Porista kotikaupunkina. Harriet Mäkinen ja Heidi Pajunen tutkivat teemahaastatteluna mm. nuorten minäkäsitystä, kokemuksia nuorille tärkeistä asioista sekä nuorten suunnitelmia omasta tulevaisuudestaan. Yhteiskuntatieteiden maisteri Ilse Kuusinen selvitti tilastollisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia Porissa erityisten hyvinvoinnin mittareiden valossa. Tulokset em. kartoituksista sisältyvät ohjelman kohtaan 3.1. Porilaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi indikaattorien valossa sekä kohtaan 3.2. Katsaus lasten ja nuorten elämismaailmaan Porissa.

Työryhmä on kutsunut työskentelyyn mukaan myös poliisin edustajan. Porin poliisia on edustanut komisario Oiva Kaltiokumpu.

Työryhmä päätti esittää lapsi- ja nuorisopoliittiseksi ohjelmakaudeksi yhtä valtuustokautta. Ohjelma päätettiin siten ulottaa vuoteen 2004 asti, jonka jälkeen se tulee tarkistaa, ja esittää valtuustokauden 2005 - 2008 kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Työryhmä totesi lasten ja nuorten parissa toimivia tahoja olevan runsaasti, mistä syystä ei ollut mahdollista esitellä esimerkiksi niitä lukuisia järjestöjä ja seuroja, jotka järjestävät lapsille ja nuorille toimintaa, tai toimivat muulla tavalla heidän hyväkseen. Raportissa on keskitytty tästä syystä lähinnä lastensuojelullisiin järjestöihin ja niiden toimintaan.

Lapsi- ja nuorisopoliittisen työryhmän aloitteesta päätettiin järjestää syksyllä 2001 Porin kaupunginvaltuuston, Nuorisovaltuuston ja tukioppilaiden yhteinen tulevaisuusfoorumi, jonka vetäjäksi päätettiin kutsua tutkimusprofessori Matti Rimpelä Stakesista.

Työryhmä teki myös ehdotuksen lasten ja nuorten kuulemisesta asuin ympäristön suunnittelussa. Kaavoitusosasto kutsuikin valmisteilla olevan Vähärauman alueen osayleiskaavan valmisteluun alueen koululaisia. Tarkoitus on saatujen kokemusten pohjalta kehittää yhteissuunnittelua kaavoituksen, liikennesuunnittelun, päivähoiton ja koulutoimen kesken.

2 LASTEN JA NUORTEN ELINYMPÄRISTÖ

2.1. VÄESTÖRAKENNE

Syntyneiden lasten määrä viimeisten viiden vuoden aikana on vähentynyt keskimäärin 40 lapsella vuodessa eli syntyneiden määrä vuodessa oli vähentynyt 23 % vuodesta 1985 vuoteen 2000. Lasten ja nuorten osuus väkiluvusta on säilynyt lähes ennallaan. Vuonna 1999 koko maassa oli lapsiperheitä n. 44 % kaikista perheistä, kun Porissa vastaava luku oli n. 41 %. Lapsiperheitä, joissa oli alle kouluikäisiä lapsia, oli 8737 vuonna 1999 eli 47,5 % lapsiperheistä, kun vuonna 1995 vastaavia perheitä oli 48,2 %. Yksinhuoltajalapsiperheiden osuus on kasvanut tasaisesti 1990-luvun puolenvälin jälkeen. Porissa yksinhuoltajaperheitä vuonna 1999 oli 22,5 % lapsiperheistä, kun koko maan vastaava osuus oli 19,1 %.

Väestörakenne syntyneiden, lasten, nuorten ja lapsiperheiden osalta

Väestörakenne	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Syntyneet	946	853	830	760	777	728
0-6 –vuotiaat	6120	6175	6104	5965	5904	5588
% väestöstä	8,0	8,0	8,0	7,8	7,7	7,4
7-14 –vuotiaat	7027	7018	6977	6935	6822	6762
% väestöstä	9,2	9,1	9,1	9,1	8,9	8,9
Lapsiperheitä	9203	9034	8964	8843	8737	-
% perheistä	42,9	42,0	41,8	41,3	40,9	-
Perheet, joissa 0-6 v. lapsia	4434	4387	4278	4196	4152	-
% lapsiperheistä	48,2	48,6	47,7	47,4	47,5	-
Yksinhuoltajalapsiperheitä	1895	1887	1882	1957	1970	-
% lapsiperheistä	20,6	20,9	21,0	22,1	22,5	-

2.2. ELINTASO JA ELINOLOT

Porissa keskimääräiset valtionveronalaiset tulot ovat kasvaneet n. 12.000 mk tulonsaajaa kohti vuodesta 1995 (81.712 mk) vuoteen 1999 (93.775 mk) mennessä eli n. 15 %. Tulotason kasvu on ollut keskimäärin n. 3.000 mk vuodessa/tulonsaaja. Kuitenkin Pori jää selvästi 15 suurimman kaupungin keskimääräisestä valtionveronalaisesta tulotasosta, joka vuonna 1999 oli n. 119.000 mk/tulonsaaja. Vuosikymmenen pahimpien työttömyyslukujen jälkeen Porin sekä kokonais- että nuorisotyöttömyys on ollut laskussa valtakunnalliseen tahtiin. Kun vuonna 1995 lähes joka toinen alle 25-vuotias oli työtön (46 % 14 - 24-vuotiaasta työvoimasta), niin vuonna 1999 vastaava luku oli 27,6 %.

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrä on vähentynyt hieman alle sadalla viimeisen viiden vuoden aikana. Alle 25-vuotiaiden toimeentulotuen saajien määrä on vähentynyt 265 henkilöllä viimeisen viiden vuoden aikana. Kuitenkin alle 25-vuotiaiden osuus kaikista tukea saaneista on py-

synyt noin neljänneksenä vuosien 1995 - 2000 välisenä aikana. Sen sijaan yksinhuoltajien osuus toimeentulotuen saajina on kasvanut vuosien 1995 - 2000 välisenä aikana. Kun vuonna 1995 oli 714 toimeentulotukea saavaa yksinhuoltajaperhettä, niin vuonna 1999 vastaava luku oli 815 perhettä. Vuonna 2000 määrä pieneni 769 yksinhuoltajaperheeseen. Tukea saaneista lapsiperheistä yli 61 % oli yksinhuoltajaperheitä vuonna 2000.

Lasten ja nuorten elintaso ja elinolot

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Tulot						
Keskimääräiset tulot, mk / tulonsaaja	81 712	84 092	87 362	91 547	93 775	-
Työttömyys						
Työttömät alle 25 v.	1 581	1 392	1 098	1 007	1 048	981
% 15-24 -v. työvoimasta	46,0	38,6	34,1	26,6	27,6	25,8
Toimeentulotuki						
Ruokakunnat	5 777	6 082	6 215	5 828	5 419	5 273
Henkilöt	9 140	9 909	10 122	9 373	8 740	8 275
Alle 25-vuotiaat	2 260	2 375	2 434	2 183	2 062	1 995
Osuus tukea saaneista (%)	24,7	24,0	24,0	23,3	23,6	24,1
Lapsiperheet	1 326	1 442	1 472	1 393	1 338	1 249
Yksinhuoltajaperheet	714	804	841	830	815	769
Osuus kaikista lapsiperheistä (%)	53,8	55,8	57,1	59,6	60,9	61,6
Koulutus						
Keskiasteen koulutuksen saaneet	44,4	45,1	45,3	37,0*	37,2	-
Korkea-asteen koulutuksen saaneet	10,2	10,7	11,1	20,2*	20,5	-
* luokitus muuttunut						

2.3. TURVALLINEN YMPÄRISTÖ

Fyysinen ympäristö

Kaupunkiympäristö muuttuu hyvin hitaasti. Liikenneympäristön rakentamisen tulisi tapahtua lasten ja iäkkäiden ehdoilla. Uusia asuntoalueita rakennetaan ja maankäyttöä tiivistetään. Liikenteen kasvu ja turvallisuus edellyttävät katuverkon jatkuvaa uudelleenjärjestelyä ja saneerausta.

Porin pientalovaltainen asutus antaa hyvän ympäristön lasten ja nuorten varttua. Porin useiden kerrostaloalueiden asuinympäristön laatua on viime vuosina parannettu. Myös kaupunkikeskustan vetovoimaisuus ja ympäristö on kohentunut.

Porin yli 400 km:n katuverkosta vain runsas 60 % on asfaltoitu. Hyvä asuinympäristön laatu edellyttäisi asfaltointia. Lasten ja nuorten kannalta keskeistä liikenneverkon kehittämisessä on liikenneturvallisuuden ja kevyen liikenteen olosuhteiden parantaminen sekä joukkoliikenteen toimintamahdollisuuksien turvaaminen. Tutkimusten mukaan yli 30 % talouksista

on autottomia. Erityisesti lapset ja nuoret ovat joukkoliikenteen suurkuluttajia.

Puistojen merkitys asuinympäristön viihtyisyyden lisääjänä on huomattava. Erityisesti lapsille on rakennettu virikkeitä antavia, kannustavia ja turvallisia leikkipaikkoja, joiden sijoittelussa eri puolelle kaupunkia on huomioitu alueen lapsimäärät. Kaikki leikkipuistopaikat ovat EN-normiston mukaisia, mikä on myös jatkossa otettava huomioon. Leikkipaikkojen suunnittelussa, rakentamisessa ja hoidossa huomioidaan myös kestävän kehityksen tavoitteet. Katu- ja puistoalueiden lisäksi yleisten kiinteistöjen toimivalla rakentamisella vaikutetaan suuresti lapsille oikean ja turvallisen elinympäristön luomiseen.

Porissa ei ole edellytyksiä riittävän tehokkaan joukkoliikenteen järjestämiseen, koska maankäyttö ei ole riittävän tehokasta pientalovaltaisuudesta johtuen. Sen sijaan kevytliikenteen olosuhteet ovat hyvät. Suunnittelun keskeisimpiä tavoitteita ovat kaikkien tienkäyttäjien, erityisesti lasten ja ikäkäiden, liikenneturvallisuuden parantaminen sekä kestävän kehityksen huomioon ottaminen. Tämä edellyttää sekä monia liikenneympäristön parannustoimenpiteitä että laaja-alaista ja toimivaa hallintokuntien välistä liikenneturvallisuustyötä.

Joukkoliikenteen käyttö opetetaan jo pienenä. Joukkoliikenteen houkuttelevuutta parannetaan taksajärjestelyillä ja muilla toimilla.

Sosiaalinen ympäristö

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman kansallisen sosiaali- ja terveyspolitiikan strategian 2010 eräinä päätavoitteina ovat kansalaisten terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ja hoito. Kaikessa terveyden ja toimintakyvyn edistämässä on tavoitteena kansalaisen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpito ja parantaminen. Tämän päivän lapset ja nuoret ovat vuoden 2010 aikuisia vastuunkantajia. Siksi on perusteltua ulottaa strategiaan liittyviä toimenpiteitä jo tämän päivän lapsiin ja nuoriin.

Kansallisen strategian mukaan koulujen, sosiaali- ja terveydenhuollon, liikunta- ja nuorisotoimen, järjestöjen ja median yhteistoiminnan avulla ehkäistään syrjäytymistä, lisätään elämänhallintaa ja terveyttä sekä varmistetaan päihteiden käyttöön liittyvien sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien asiantunteva käsittely. Kansallisessa strategiassa korostetaan näiden toimenpiteiden suhteen koulun roolia.

Pori 2008 -ohjelmassa todetaan, että syrjäytymisen ehkäisyssä työn, toimeentulon ja palvelujen lisäksi kansalaisten kaikenlaisen osallistumisen helpottaminen ja mitä erilaisempien osallistumisjärjestelmien kehittäminen ovat ensiarvoisen tärkeitä toimenpiteitä. Päihteiden käytön sekä siihen liittyvän väkivallan ja rikollisuuden torjunnassa asianmukainen tiedon jakaminen varhaisessa vaiheessa sekä kansalaisten, kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten yhteistyö ovat ensisijaisia keinoja.

Koko maassa joka kolmas lapsi kokee turvattomuutta aikuisten alkoholin liikkakäytön ja itseensä kohdistuvan väkivallan pelon vuoksi. Yksilötasolla jokaisella lapsella ja nuorella pitäisi olla vähintään yksi turvallinen aikuinen, joka on hänestä kiinnostunut ja on tavoitettavissa.

Tutkimusten mukaan noin joka neljäs suomalainen lapsi on nähnyt aikuisten välistä väkivaltaa kotonaan. Perheväkivallan sivusta seuraaminen on lapsen kohdistuvaa monimuotoista ja -tasoista henkistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta voi traumatisoida lasta yhtä paljon kuin fyysinen väkivalta.

3 PORI LASTEN JA NUORTEN KAUPUNKINA

3.1. PORILAISTEN LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI

Stakes on valmistellut lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa kuvaamaan valtakunnalliset hyvinvointi-indikaattorit, joiden tarkoituksena on kuvata, miten lasten ja nuorten hyvinvointi kunnassa ilmenee, mitkä tekijät vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä miten kunta huolehtii lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä.

Tarkoituksena on ollut luoda sellaiset mittarit, joiden tietolähteet ovat kaikissa kunnissa mahdollisimman yhdenmukaiset ja vertailukelpoiset. Hyvinvointi-indikaattorien avulla voidaan osoittaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilanne ja siinä tapahtuvat muutokset kunnan sisällä ja eri kuntien välillä. Koska indikaattorit perustuvat olemassaoleviin tietolähteisiin, voidaan tiedonkeruu toistaa suhteellisen vaivattomasti. Tämän raportin luvussa 2 esitetyt väestörakennetta (2.2.) sekä elintasoja ja elinoloja (2.3.) kuvaavat tunnusluvut ovat valtakunnallisten hyvinvointi-indikaattorien mukaiset.

Seuraavassa esitetään joitakin hyvinvointi-indikaattorien mukaisia tietoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta Porissa. Laajemmin asiaa on käsitelty yhteiskuntatieteiden maisteri Ilse Kuusisen laatimassa selvityksessä ”Raportti lasten ja nuorten elinoloista ja hyvinvoinnin tilasta Porissa vuosittain vaihteessa”.

Lastensuojelutyön piirissä oli 653 lasta ja nuorta vuonna 1997. Lisäksi huoltajuuteen ja tapaamisoikeuteen liittyvän asiakastyön piirissä oli 99 lasta. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin 567. Yleisin lastensuojeluilmoituksen syy oli vanhempien päihteiden käyttö. Seuraavaksi yleisimpiä syitä olivat huolto- ja tapaamisoikeusasiat ja perheriidat, lapsen rikollinen teko sekä lapsen hoidon laiminlyönti.

Lastenneuvolan asiakasperheiden tupakkaseurannan mukaan tupakointia jatkoi koko raskauden ajan 17 % synnyttäneistä äideistä. Tavoitteena on vähentää tupakointia jatkavien määrä 12 %:iin synnyttäneistä.

Koululaisten terveydentilaseurannan mukaan peruskoulun ensimmäisen luokan oppilaista normaalipainoisia oli 85 % oppilaista. Sekä tytöistä että pojista 13 % oli ylipainoisia. Alipainoisia oli 2 % oppilaista.

Peruskoulun viidennen luokan oppilaiden kohdalla ylipainoisten osuus oli lisääntynyt kahdella prosenttiyksiköllä 15 %:iin ja alipainoisten osuus neljällä prosentilla 6 %:iin verrattuna ensiluokkalaisiin.

Viidennen luokan oppilaista 14 % ei harrasta liikuntaa ja 18 %:lla oppilaista ei ole mitään harrastuksia.

Viidesluokkalaisista mielenterveysseurannassa on noin 5 % ja sosiaalis-

sa suhteissa kiusaajana tai kiusattuna on 8 %.

Nuorten mielenterveys Porissa keväällä 2000 -kyselyn mukaan porilaisista 7.-9. -luokkalaisista nuorista 50 % ei ollut koskaan tupakoinut tai oli maistanut tupakkaa vain kerran. 39 % tupakoi päivittäin ja 10 % viikottain.

78 % porilaisnuorista ei ollut koskaan kokeillut muita päihteitä kuin alkoholia. 27 % ei käyttänyt alkoholia lainkaan ja 5 % joi itsensä humalaan viikottain.

Hasista, imppaamista, lääkkeiden ja alkoholin sekoitusta, lääkkeitä päihtymistarkoituksessa, kovia huumeita (ekstaasi, kokaiini, amfetamiini ja LSD) oli kokeillut 15 % nuorista 1-4 kertaa.

Porilaisten yläasteen oppilaiden kouluterveystutkimuksen 1999 mukaan:

- Terveydentilaansa erittäin hyvänä piti yläasteen oppilaista 28,5 %.
- Lähes kymmenesosa oppilaista ilmoitti potevasta jotakin lääkärin toteamaa pitkäaikaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka haittasi jokapäiväistä toimintaa. Yleisimpiä olivat astma ja allerginen nuha.
- Toistuvia niska- ja hartiakipuja oli tytöillä enemmän kuin pojilla. Kerran viikossa tai useammin esiintyviä kipuja ilmoitti 30,5 % tytöistä ja 18 % pojista.
- Keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta esiintyi yläasteen oppilailla noin 13 %:lla. Tytöillä masentuneisuus oli yleisempää kuin pojilla. Vuonna 2000 tehtiin kaikille yläasteen oppilaille mielenterveyskysely ja sen tulosten mukaan keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta esiintyi hieman enemmän eli 15 %:lla oppilaista.
- Tosi humalassa kerran viikossa tai useammin ilmoitti olleensa yläasteen pojista 7 % ja tytöistä 4,5 %. Yläasteen oppilaista 40 % vastasi, ettei koskaan käytä alkoholia tosi humalaan asti.

Lukion ja keskiasteen opiskelijoiden kouluterveystutkimuksen 1999 mukaan:

- Terveydentilaansa erittäin hyvänä piti lukiolaisista 28 % ja ammatillisten oppilaitosten 2. vuosikurssin oppilaista 27,5 %.
- Toistuvia niska- ja hartiakipuja esiintyi myös lukiossa tytöillä enemmän kuin pojilla. Kerran viikossa tai useammin esiintyviä kipuja ilmoitti 30,5 % tytöistä ja 19,5 % pojista. Vastaavat luvut olivat ammatillisissa oppilaitoksissa hieman alhaisemmat eli tytöillä 28 ja pojilla 16 %.
- Keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta esiintyi lukioiden ja ammattioppilaitosten oppilailla hieman vähemmän kuin yläasteella. Tytöillä masentuneisuus oli kuitenkin yleisempää kuin pojilla.
- Tosi humalassa kerran viikossa tai useammin ilmoitti olleensa lukion pojista 3 % ja tytöistä 0,5 % sekä ammattioppilaitosten pojista 15 % ja tytöistä 7 %. Lukion oppilaista 28 % ja ammattioppilaitosten oppilaista 10,5 % vastasi, ettei koskaan käytä alkoholia tosi humalaan asti.

3.2. KATSAUS LASTEN JA NUORTEN ELÄMISMAAILMAAN PORISSA

Ryhmähaastatteluilta selvitettiin **Porin kunnallisissa päiväkodeissa hoidossa olevien 4-6 –vuotiaiden tyttöjen ja poikien elämismaailmaa**. Vastauksista nousi esille, että tämänikäisille lapsille perhe, sisarukset ja isovanhemmat ovat tärkeitä. Yhteinen aika äidin ja isän kanssa on lapsille erityisen tärkeää, mutta myös kavereiden merkitys on suuri. Heidän kanssaan leikitään ja pelaillaan erilaisia pelejä niin päiväkodissa kuin kotona. Vapaa-aikaan kuuluvat kaverit, television katselu ja tietokonepelien pelaaminen. Muutama tytöistä harrastaa ratsastamista, harrastuksiksi mainitaan myös tennis, luistelu ja uinti. Valtaosa lapsista oli tyytyväisiä omaan tai sisarusten kanssa yhteiseen huoneeseen.

”Mul ja siskol on yhteinen, kiva huone, määhaluaisin muuttaa pöytien järjestystä”

Lapsille tärkeää oli luonnonläheisyys sekä leikkimiseen tarkoitettut alueet, esimerkiksi leikkipuisto, hiekkalaatikko ja keinut. Etäympäristön hallinta on tässä iässä vielä kehittymätöntä, mutta tärkeimmäksi paikaksi Porissa lapset osasivat kuitenkin mainita Kirjurinluodon, torin ja Yyterin. Ikävimpänä paikkana lapset mainitsivat esimerkiksi äidin vaatekaupat ja lääkärin, mieleen juolahti myös orpokoti ja lentokenttä.

Valtaosa lapsista koki päiväkodissa olon myönteisenä, vaikka kotona onkin mukavampaa. Päiväkodissa kivoja asioita ovat kaverit ja lelut sekä ikäviä asioita päiväkodin pienet tilat, äidin ikävä, komentelu ja pakkonukkuminen.

”Noo, leikin ja vähä mitä vaa... noo me otetaan yleensä noit tyttöjä kii, se on kivoi leikki tääl päiväkodissa.”

Paha mieli liittyi esimerkiksi kavereiden kanssa koettuihin konflikteihin, kiusatuksi joutumiseen ja aikaiseen herätykseen. Lapsia pelottaa eniten pimeä, satukasetit ja jopa sähkömittarin vilkkuvalo pimeällä. Joukossa oli myös niitä, joita ei pelota mikään.

Tulevaisuuden suunnitelmiakin lapsilla on. Tytöille ratsastaminen on tärkeää ja joillekin pojille rahan kerääminen ja sen käyttäminen. Formula-ajajia, ritareita ja muusikoitakin on tiedossa. Kaikilla lapsilla oli joitakin tulevaisuuden odotuksia ja selkeitä ammattitöiveitakin.

”No määhaluisi pelastaa niit prissessoit, ku kaikkii niit jotka ei voi taistel, ja jossaki, ni määhaluisi, musta tulee ritari isona.”

Onnelliseksi lapset tekee kavereiden kanssa leikkiminen, vanhempien kanssa vietetty aika, eläimet sekä riittävä, mielekäs puuhastelu. Lapsuus koetaan enimmäkseen kivana aikana.

Ohjatulla kyselyllä selvitettiin **175 porilaisen 7-12 –vuotiaan toisen ja kuudennen luokan oppilaan elämismailmaa**. Oppilaat olivat Ahlaisten, Cygnaeuksen, Isosannan, Kalaholman ja Reposaaaren kouluista. Tämänkin ikäryhmän lapsille tärkeimpiä asioita olivat kaverit, läheiset ihmissuhteet, vanhemmat, koti ja perhe, koulu sekä terveys. Onnelliseksi lapset tekee omat kaverit, perhe, lemmikkieläimet, vapaa-aika sekä elämässä menestyminen. Surulliseksi lapset tekee kuolema ja kiusaaminen, myös riitely ja kavereiden puuttuminen aiheuttavat surua.

Toisluokkalaisten tyttöjen toiveammatteja ovat työskentely kampaajana, taiteilijana tai eläinten parissa. Kuudesluokkalaiset tytöt haaveilevat opetus- tai kasvatusalan töistä ja myös taiteilijan urasta. Poliisin ja urheilijan ammatit kiinnostavat toisluokkalaisia poikia. Myös kuudesluokkalaiset pojat haluavat ammattuurheilijoiksi, mutta lähes 40 %:lla heistä ei ole toiveammattia.

Lähes puolet lapsista käy mielellään koulua. Siellä on viihtyisää ja yli 80 %:lla on siellä kavereita. Neljännes vastaajista on kuitenkin sitä mieltä, ettei saa vaikuttaa siihen, mitä tunteilla tehdään. Puolet vastaajista uskaltaa tunteilla sanoa mielipiteensä. Vastausten perusteella tavoitteeksi tulisi asettaa lasten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen koulun toimintaa koskevissa asioissa. Koulukiusaamista on nähnyt lähes puolet vastaajista ja 40 % pelkää itsekin joutuvansa kiusatuksi. Opettajia pidetään luotettavina, mutta vain puolet uskoo opettajan kohtelevan oppilaita tasapuolisesti. Noin kolme neljäsosaa oppilaista uskoo vanhempiensa olevan kiinnostuneita heidän koulumenestyksestään.

Vapaa-aikaansa 7-12 –vuotiaat viettävät pääosin kavereiden kanssa sekä myös ulkona oleskellen. Tytöt lukevat ja pojat pelaavat tietokone- ja playsationpelejä, myös harrastukset vievät osan vastaajien ajasta.

Poria pidetään mukavana paikkana asua, ja enemmistö sanoo porilaisten olevan ystävällisiä tai jokseenkin ystävällisiä. Monen vastaajan mielestä tapahtumia ja toimintaa on tarpeeksi. Parasta Porissa ovatkin tapahtumat, palvelut, etenkin kaupat, myös harrastusmahdollisuudet ovat hyvät. Poria arvostetaan rauhallisuuden ja luonnon vuoksi. Kirjurinluoto, Yyteri sekä luonnon uimapaikat mainitaan erikseen. Ahlaisten ja Reposaaaren alueiden lapset eivät koe täysin kuuluvansa Porin kaupunkiin, vaan ymmärtävät kaupungilla vain keskusta-alueen.

Huonoimpana Porissa pidetään rikollisuutta, väkivaltaa, juoppoja ja häiriöitä sekä päihteitä. Epäkohtina pidetään myös likaisuutta, ympäristöhaittoja ja liikennettä. Huonona pidetään myös pitkiä välimatkoja, kaupungin syrjäisyyttä muista kaupungeista, työttömyyttä ja koulujen ahtautta. Yleisesti Poriin toivotaan lisää palveluja, etenkin kauppiaita, kioskeja ja kahviloita. Kulutusyhteiskunnan vaikutukset näkyvät lapsissa. Lasten hyvinvointiin ja onnellisuuteen näyttää vaikuttavan uusien tavaroiden saaminen sekä tavarat ja materia yleensä.

Lähes 90 % vastaajista kokee kotinsa täysin turvalliseksi, puolet pitää koulua turvallisenä, vain 30 % pitää Poria turvallisenä paikkana ja 50 % Suomea. Lähes kaikki uskaltavat liikkua yksin ulkona valoisaan aikaan. Pimeään aikaan vain 40 % uskaltaa kulkea yksin. Pimeyden lisäksi pelottavina asioina pidetään kiusaamista, sotia, kuolemaa, varkaita, huumeita, juoppoja ja etenkin nuorimmat koululaiset villieläimiä.

Huolia ja murheita kohdatessaan useimmat vastaajat kertovat niistä omille vanhemmilleen. Vanhemmat koululaiset uskoutuvat myös kavereilleen. Luotettavina henkilöinä pidetään lisäksi opettajaa, sisarusia, isovanhempia ja kummeja. Kuitenkin 16 % vastaajista ei kerro huolistaan ja peloistaan kenellekään.

Teemahaastatteluin selvitettiin 13-18 –vuotiaiden peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten nuorten käsityksiä heille itselleen tärkeistä asioista. Haastateltuja nuoria oli yhteensä 32.

Perhe oli useimmille itsestäänselvyys, pitää olla katto pään päällä ja paikka missä nukkua. Monen mielestä perheessä on tärkeää yksityisyys ja oma huone. Vanhempien toivottiin olevan paikalla, antavan aikaa ja apua. Luottamus ja hyvät suhteet perheen sisällä ovat tärkeitä, sen sijaan sisarusten olemassaolon tärkeyttä ei korostettu.

Nuoret ovat itsenäisiä ja kokevat pystyvänsä elämään perheen ja yhteiskunnan normien mukaan. He haluavat olla vapaita ja itsenäisiä. Viime kädessä nuoret uskovat ja luottavat siihen, että vanhemmat puuttuvat tarpeen tullen asioihin, elleivät he itse pysty noudattamaan sisäistettyjä sääntöjä.

Kaverit ovat äärimmäisen tärkeitä. Ilman heitä ei tunnu olevan edes elämää. Kaveriin pitää voida luottaa joka tilanteessa. Tärkein ominaisuus onkin rehellisyys. Sekä tyttöjen että poikien kaveripiiri on kertomusten mukaan laaja. Nuoret kokevat, että kavereiden kanssa voi keskustella syvällisemmin kuin omien vanhempien kanssa. Poikien yhdessäolossa korostuu toiminta ja tyttöjen taas keskustelut.

Koulun tärkeys kiteytyy mahdolliseen työelämään pääsyyn. Eri kouluasteella olevien aiheet todentuivat siinä, mihin jatko-opintoihin he ovat hakemassa tai hakeutuneet. Koulumenestys nähtiin tärkeänä opiskelusuunnitelmien toteutumisessa. Opettajien pitää osata opettaa. Häneen pitää voida luottaa, hänen pitää olla rehellinen ja oikeudenmukainen ja hänellä pitää olla kuuntelemisen taito. Aito kiinnostus oppilaista sekä kurin ja järjestyksen pitäminen koettiin myös tärkeäksi.

Vapaa-ajan arvostus ja tärkeys on siinä, että voi viettää aikansa kavereiden kanssa tai vaikka olla tekemättä mitään. Suurin osa nuorista harrasti säännöllisesti jotain, mutta osa oli koulun vuoksi lopettanut säännöllisen harrastamisen. Television katselu on tärkeää, mutta osa sanoo tarkkaan valitsevansa mitä katsoo.

Kaikkien nuorten päämääränä on saada työpaikka. Tärkeänä pidettiin sitä, että tulevassa työssä viihtyy. Iso palkka ei ole kaikkein tärkein seikka ammattia valittaessa. Tytöt haaveilevat perheestä, mies ja lapset kuuluvat tulevaisuuteen. Raha koettiin tärkeäksi, sillä toimeen pitää tulla.

86 % haastatelluista piti Poria hyvänä kotikaupunkina. Se on sopivan kokoinen ja ollut hyvä paikka kasvaa ja viettää lapsuutta. Pori koettiin turvalliseksi pienuuden ja tuttuuden vuoksi. Nuoret arvostivat viihtyisyyttä ja nimesivät Kirjurinluodon ja Yyterin erityisen kauniiksi ja monipuolisiksi toimintapaikoiksi. Suurimmalla osalla ei ole mitään kiirettä pois Porista. Yliopisto-opinnot ja työnsaanti voivat kuitenkin pakottaa muuttamaan.

Harrastusmahdollisuuksia ja toimintaa Porissa on riittävästi. Nuorten huoli kävelykadulla aikaansa viettävistä nuorista tuli selkeästi esiin. Porista puuttuu alle 18-vuotiaille tarkoitettu maksuton, vaihtelevaa toimintaa tarjoava paikka. Nuoret kokivat kuitenkin, että kotikaupunki arvostaa nuoria järjestämällä erilaisia konsertteja ja toimintamahdollisuuksia.

CASE-tapaukseksi mukaan otettiin vielä neljä rikoksiin syyllistynyttä nuorta. He olivat selkeästi tyytyväisiä siitä, että heitä haluttiin kuulla.

Näiden nuorten elämismailma oli näköalaton ja suunnittelematon. Epävarmuus kuvastui vastauksissa ”Emmää tiedä” -aloituksina. Äiti ja koti koettiin kuitenkin tärkeiksi, vaikka kotona ei viihdyttykään ilmapiirin vuoksi. Kaverit olivat erittäin tärkeitä. Koulu oli selvästi tuottanut pettymyksen kaikille ja aiheuttanut sen, että jatko-opiskelu ei kiinnostanut. Opettajiin kohdistettiin paljon arvostelua. Harrastuksia ei ollut lainkaan, kirjoja ei avattu ja vain joitakin sarjakuvalehtiä luettiin. Tulevaisuutta ei osattu hahmottaa, sitä ei oltu mietitty. Nuoret elävät päivän kerrallaan. Pori kotikaupunkina ei juuri-kaan saanut pisteitä näiltä nuorilta.

Lasten ja nuorten elämismailmaa on tarkemmin käsitelty seuraavissa SAMK:n opiskelijoiden opinnäytetöissä:

- Minna Pajunen ja Nina Suojanen: ”4-6-vuotiaiden päiväkotilasten elämismailma, turvallisuuden kokeminen ja viihtyminen päiväkodissa Porin kaupungissa”
- Heli Lepistö ja Tuuli Toivonen: ”Lasten ja nuorten kuuleminen (7-12-vuotiaat porilaiset lapset)”
- Harriet Mäkinen ja Heidi Pajunen: ”Minulle tärkeintä (13-18-vuotiaat porilaiset nuoret)”

3.3. TERVEYSPALVELUT

Avoterveydenhuolto

Porin terveystieteiden toiminta-ajatuksena on turvata porilaiselle väestölle laadukkaat ja helposti tavoitettavat palvelut. Tavoitteena on ehkäistä elämänlaatua heikentäviä asioita ja vahvistaa terveen elämän kehitystä. Lapsen ja nuoren kohdalla on erityisen tärkeää hyvän elämän edellytyksiin vaikuttaminen.

Porin terveyskeskus on jo yhden toista vuoden ajan toiminut väestövastuuperiaatteella, mikä tarkoittaa sitä, että jokaisella porilaisella on nimetty oma lääkäriinsä ja oma terveydenhoitajansa. Järjestelystä on ollut se hyöty, että työskentelyyn on tullut tiiviimpi ote. Väestövastuualueilla Itä-Pori, Keski-Pori, Länsi-Pori ja Pohjois-Pori toimii myös oppilaitosten tarpeita varten koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto. Erityispalvelut ovat kaikkien väestövastuualueiden käytettävissä.

Lastenneuvola

Lastenneuvolatyöllä on vankka perinne ja asema suomalaisessa perusterveydenhuollossa. Sen ensisijaisena tehtävänä on luoda perustaa lapsen elinikäiselle terveydelle ja hänen suotuisalle kehitykselleen. Vastasyntyneen lapsen terveysneuvontaa järjestettäessä toimitaan yhteistyössä äitiyshuollon kanssa. Lasten terveysneuvonta on terveyden edistämistä, sairauksien ennaltaehkäisemistä ja varhaistoteamista sekä kokonaisvaltaista lapsen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen kehityksen seuranta ja tukemista. Lastenneuvolatyötä toteuttavat pääasiallisesti terveydenhoitaja ja neuvolalääkäri osana väestövastuista työtään.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tavoittaessa lähes kaikki lapset ja nuoret on sillä mahdollisuus kokonaisvaltaiseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja pitkäaikaisseurantaan sekä siten jatkaa neuvolassa tapahtunutta lapsen terveydentilan seuranta.

Lastenneuvoloissa sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa on käytössä laatukäsikirjan mukaiset runko-ohjelmat.

Omalääkärin vastaanotto ja ensiapu

Sairauksien hoito ja muut äkillistä hoitoa vaativat hoitaa mahdollisuuksien mukaan omalääkäri. Päivystysaikana lääkärin hoitoa tarvitsevat saavat hoidon ensiavusta.

Erityispalvelut

Erityispalvelut ovat väestövastuualueiden työntekijöiden ja asiakkaiden käytettävissä ja tukevat omalta osaltaan väestön hyvinvointia. Erityispalveluja antavat puheterapeutit, psykologi, sosiaalityöntekijä ja ravitsemusterapeutti. Myös perhesuunnittelu- eli ehkäisyneuvola ja raittiustoimisto ovat toimineet koko kaupungin väestön elämänlaadun parantamiseksi.

Kuntoutusneuvola ohjaa ja hoitaa lähinnä tuki- ja liikuntaelinongelmista kärsiviä eri ikäisiä asiakkaita sekä pitää erilaisia ryhmiä.

Hammashuolto

Hammashuolto edistää ja ylläpitää porilaisten lasten ja nuorten suun terveyttä sekä antaa heille hyvälaatuaista perushammashoitoa ja rajoitetusti erikoishammashoitoa. Tarkoituksena on kannustaa lapsia ja nuoria sekä heidän vanhempiaan tekemään omaa ja läheisten suun terveyttä edistäviä ja yllä-

pitäviä valintoja. Työtä tehdään yhdessä perheitten, eri ammattiryhmien ja yhteisöjen kanssa.

Psykiatrinen erikoissairaanhoito

Satakunnan sairaanhoitopiirin **lastenpsykiatrian yksikkö** tarjoaa alueellaan noin alle 13-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen lastenpsykiatrista erikoissairaanhoitoa. Tutkimukset, hoito ja kuntoutus toteutetaan joko avohoidossa tai sairaalaosastolla. Palveluihin pääsemiseksi tarvitaan lähete.

Satakunnan sairaanhoitopiirin **nuorisopsykiatrian yksikkö** tarjoaa alueellaan 13 – 22 –vuotiaille nuorille nuorisopsykiatrista erikoissairaanhoitoa. Tutkimukset, hoito ja kuntoutus toteutetaan joko avohoidossa tai sairaalaosastolla. Palveluihin pääsemiseksi tarvitaan lääkärin lähete.

Porin nuorten vastaanottoryhmä on valtion erillisen määrärahan turvin aloitettu terveystoimen, sosiaalitoimen ja erikoissairaanhoidon yhteinen määräaikainen projekti. Toiminta on tarkoitettu porilaisille nuorille, joilla ei ole muualla hoitosuhdetta. Työryhmän tavoitteena on nuorten ongelmatilanteen selvittäminen ja mahdollisen oikean hoitopaikan löytäminen.

3.4. SOSIAALIPALVELUT

Porin kaupungin sosiaalitoimen tehtävänä on taata kaupunkilaisten perusturvallisuus kaikissa olosuhteissa ja elämäntilanteissa. Lasten ja nuorten kohdalla sosiaalitoimen painopistealueena 2000-luvulla on turvata alle kouluikäisille lapsille perheen ja lapsen tarpeen mukainen päivähoitopaikka sekä turvata vaikeissa elinolosuhteissa elävien lasten ja nuorten tasapainoinen kehitys ja kasvu. Palvelurakenne on avohuoltopainotteinen ja korostaa ennaltaehkäisevää toimintaa.

Päivähoito

Vuoden 1996 alusta päivähoitolakiin tullut lasten subjektiivinen oikeus päivähoitopaikkaan sekä elokuussa 2000 alkanut perusopetuslain mukainen esiopetus päiväkotien koko- ja puolipäiväryhmissä ovat entisestään lisänneet päivähoiton kysyntää. Päivähoitopalveluja on laajennettu niin, että päivähoitolain velvoitteet on pystytty täyttämään. Leikkitoiminnan palvelut avoimissa päiväkodeissa ovat olleet päivähoitopalvelujen kannalta riittävä tuki lasten sosiaalisen- ja viriketoiminnan tarpeisiin.

Päivähoito on varhaiskasvatuksen keskeisin toimintaympäristö. Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämä ja valvoma alle oppivelvollisuusikäisten lasten kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus. Se on tietoista, suunnitelmallista ja tavoitteellista eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jossa lapsen omaehtoinen leikki on keskeisessä asemassa. Esiopetus osana varhaiskasvatusta on kuusivuotiaille ennen oppivelvollisuuden alkua tarjottavaa suunnitelmallista opetus- ja kasvatus-työtä. Varhaiskasvatuksessa korostuu kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö sekä yhteistyö päivähoiton ja muun sosiaalihuollon - erityisesti lastensuojelun - sekä terveydenhuollon ja koulun välillä.

Kotipalvelu

Kotipalvelun tarkoituksena on turvata korkeatasoinen, asiakkaan tarpeista lähtevä riittävä ja oikein kohdennettu palvelu, jolla luodaan edellytykset asiakkaan kotona selviytymiselle.

Perinteinen kotipalvelutyö on muuttunut lastenhoidosta vanhustyöksi. Kotipalvelun tavoitteena on kuitenkin antaa kodinhoitoapua lapsiperheille ennaltaehkäisevissä tilanteissa.

Lastensuojelu

Lastensuojelutyön tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään erityisesti siten, että lapset voisivat kasvaa ja kehittyä omissa kodeissaan. Silloin kun se ei ole mahdollista, lapselle järjestetään mahdollisimman hyvä hoito kodin ulkopuolella. Sijaishuollon aikana tuetaan lapsen yhteydenpitoa hänelle läheisiin ja tärkeisiin ihmisiin sekä tuetaan lapsen vanhempia parempaan elämänhallintaan. Lastensuojelutyön johtavana periaatteena on ottaa huomioon lapsen etu.

Keskeiset lastensuojelun tarvetta aiheuttavat tekijät ovat olleet vanhempien päihteidenkäyttö, psyykkiset vaikeudet, lapsen hoidon laiminlyönti, kasvatusvaikeudet ja perheristiriidat. Lapsen omaan käyttäytymiseen liittyvät tekijät ovat olleet päihteidenkäyttö, kouluvaikeudet, rikollinen teko sekä muut sopeutumisongelmat.

Suurin osa lastensuojelutyöstä tehdään avohuoltona. Lastensuojelun avohuolto tarkoittaa sitä, että sosiaalityöntekijä selvittää yhdessä lapsen, nuoren ja perheen kanssa kunkin tilanteen yksilöllisesti. Sosiaalityöntekijä suunnittelee yhdessä asiakkaiden kanssa perheelle tarjottavia avohuollon tukitoimia, joita ovat mm. päivähoitopaikka, tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta sekä perhetyöntekijöiden työskentely perheessä. Avohuollon tukitoimena voidaan lapsi tai nuori sijoittaa myös laitos- tai perhehoitoon.

Mikäli lapsen tai nuoren terveys ja kehitys uhkaavat kotona vakavasti vaarantua, avohuollon tukitoimet eivät riitä ja huostaanotto on lapsen edun mukainen, niin lapsi voidaan ottaa sosiaalilautakunnan huostaan. Tällöin etsitään lapselle tai nuorelle sijaishuoltopaikka. Sijaishuollon jälkeen nuorella on oikeus jälkihuoltoon 21-vuotiaaksi.

Perheneuvola

Perheneuvola auttaa lasten ja nuorten kasvatukseen ja kehitykseen, perhe-elämään sekä ihmissuhteisiin liittyvissä ongelmissa ja kriisitilanteissa. Perheneuvola on lasten, nuorten ja perheiden tutkimukseen ja hoitoon erikoistunut toimipiste, missä on moniammatillinen työote: psykologinen, sosiaalinen, lääketieteellinen ja puheterapeuttinen neuvonta, tutkimus, terapia ja kuntoutus. Lisäksi annetaan työhönohjausta ja konsultaatiota sekä muuta asiantuntija-apua muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville lähialueiden työntekijöille.

Perheneuvolan pääasiallinen työpanos on perhekeskeisessä asiakastyössä, jota ovat lasten ja perheiden tutkimukset, ohjanta, neuvonta ja terapiat. Lasten ja nuorten asioissa otetaan eniten yhteyttä oppimisvaikeuksien, sopeutumisvaikeuksien sekä erilaisten herkkyysoireiden vuoksi, kuten arkuus, tuskaisuus, pelot ja jännittäminen. Alle kouluikäisten ilmoitussyynä ovat useimmiten puhehäiriöt sekä kouluvalmiuden tutkiminen. Perheiden kohdalla yleisimpiä ilmoitussyitä ovat perheongelmat, kuten perheenjäsenten väliset ristiriidat, perheen kriisit ja puolisoitten väliset ongelmat. Myös perheasioiden sovittelu on tärkeä työmuoto.

Nuorisoasema

Nuorisoaseman perustehtävänä on nuoruusikäisten ja heidän vanhempilaisensa kokemien ongelmatilanteiden, nuoruusiän kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen liittyvien kysymysten terapeuttinen kohtaaminen sekä mielenterveysongelmia ja alkoholin ja huumeainesten ongelmakäyttöä ehkäisevä työ.

Nuorisoasema vastaa alle 18-vuotiaiden nuorten rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminnasta sekä toteuttaa alle 15-vuotiaiden lainrikkajien seuraamusjärjestelmää. Nuorisoaseman yhteydessä toimii nuorten harrastetila Kolo.

Nuorisoasemalla toimii viikonloppuöisin kouluvuoden aikana nuorten selviämisasema. Selviämisasemalla nuori saa tarvitsemansa ensiavun ja hoidon.

3.5. KOULUTUS

Perus- ja lukiokoulutus

Porin kaupungin alueella toimii 28 perusopetuksen koulua, 5 päivälukiota ja 4 erityiskoulua. Lisäksi Porissa toimii kolme yksityistä koulua. Oppilaita Porin koululaitoksessa on vajaat 10 000 ja perusopetuksen ryhmäkoot ovat noin 23 oppilasta perusopetusryhmää kohden.

Perusopetuksen järjestämisen keskeisinä periaatteina ovat alueellisen monipuolisen koulutustarjonnan turvaaminen, opetussuunnitelmien jatkuva kehittäminen ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen.

Turvallisen oppimisympäristön toteutumiseen kiinnitetään huomiota edistämällä mm. koulun oppilashuoltotoimintaa. Osana tätä työtä valmistellaan koulukohtaisia oppilashuollon, kiusaamisen estämisen ja fyysisesti turvallisen oppimisympäristön koulukohtaisia suunnitelmia.

Kaikissa kouluissa toimii oppilashuoltotyöryhmä, jonka toimintaan koulukuraattorit osallistuvat säännöllisesti. Lisäksi koulutoimessa on koulupsykologi. Koulunkäyntiavustajat toimivat joko henkilökohtaisina oppilaiden avustajina tai luokka-avustajina.

Useimmissa perusopetuksen kouluissa toimii ohjattu iltapäivätoiminta, Iltis 1-3 -luokan oppilaille. Lisäksi koulut järjestävät kerhotoimintaa n. 130 tuntia viikossa.

Kaikissa kouluissa on erityisopetusta tukea tarvitseville oppilaille ja lisäksi kaikki koulut varautuvat vuosittain tukiovetuksen antamiseen.

Koulut tekevät paljon yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa ja hallintokunnista erityisesti vapaa-aikaviraston ja terveysviraston kanssa.

Peruskouluja kehitetään moni-ilmeisinä, omat persoonalliset vahvuudet omaavina, tavoitetietoisina kouluina.

Eryityskoulut toimivat maakunnan asiantuntijakouluina ja luovat uusia malleja ja menetelmiä tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien toteuttamiseksi. Eryitysovetusta kehitetään alueellisten integraatiomallien suuntaan, jotta oppilas voi toteuttaa oppimistaan alueellaan samanikäisten joukossa.

Lukiota kehitetään erityistehtäviin painottuneina kouluina, yhteistyössä erityisesti toisen asteen koulutuksen ja elinkeinoelämän kanssa. Kaikki lukiot toimivat joko valtakunnallisen erityistehtävän puitteissa tai oman porilaisen painotuksen mukaisesti.

Alueellisen koulutuksen tasa-arvon turvaaminen on keskeinen tavoite, joka edellyttää uusia ratkaisuja myös resurssien jaossa.

Porin Palveluopisto

Monialainen Porin Palveluopisto tarjoaa erilaisille oppijoille laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet ja hyvät oppimisen edellytykset sekä tukee opiskelijoiden persoonallista kasvua ja sijoittumista työelämään.

Nuorisoasteen opiskelijoita oppilaitoksessa on noin 1 400. Valtaosa opiskelijoista on 16-20 -vuotiaita. Oppilaitoksen rooli nuorten osalta on kaksijakoinen. Toisaalta se on maakunnan suurin nuorisoasteen ammatillinen kouluttaja, toisaalta se kouluttaa tulevia työntekijöitä lasten ja nuorten kanssa tehtävään työhön lähihoitajakoulutuksessa.

Porin Tekniikkaopisto

Porin Tekniikkaopisto kehittää ja tuottaa yhteistyössä työelämän kanssa ammatillisia asiakaslähtöisiä koulutuspalveluja nuorille, aikuisille ja elinkeinoelämälle.

Tekniikkaopistossa opiskelee noin 900 nuorta, jotka voivat suorittaa ammatillisen perustutkinnon. Tekniikkaopisto panostaa voimakkaasti myös nuorten itsenäistymiseen ja kasvuprosesseihin liittyvien vaikeuksien hoitamiseen. Opinto-ohjaajan lisäksi toimii kaksi kuraattoria ja terveydenhoitaja. Nuoria kasvatetaan tasapainoisiksi ja ammattitaitoisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Työelämän vaatimukset ja työssäoppimisen kautta työelämässä työskentelykin ovat kiinteä osa opiskelua. Työelämään sijoittuminen on kaikille valmistuville mahdollista, esteenä voivat olla ainoastaan omat asenteet.

Porin Metsäopisto

Porin Metsäopisto toimii luonnonvara-alalla. Metsäopiston toiminta-ajatuksena on asiakkaittensa osaamisen edistäminen muuttuvan ja kansainvälistyvän ympäristön vaatimuksia vastaavaksi. Tämä toteutetaan vastaamalla aktiivisesti luonnonvara-alan osaamis- ja kehittymistarpeisiin.

Porin työväenopisto

Lainsäädännön muututtua työväenopisto on voinut ottaa opiskelijoiksi myös alle 16-vuotiaita. Tällä hetkellä lapsia ja varhaisnuoria on kirjoissa kolmisensataa. Opetustunneista suurin osa suuntautuu musiikkiin (kuorolaulu, soitonopetus). Myös käytännön taitojen ja taiteen opiskelu on suosittua.

Palmgren-konservatorio

Palmgren-konservatorio on monipuolinen musiikin koulutuskeskus, jossa on musiikkialan ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa 10 aloituspaikkaa musiikkiteknologin ja 10 muusikon 120 ov:n koulutuksessa. Musiikin perusopetuksessa on 800 oppilasta. Näistä alle 18-vuotiaita on 647 oppilasta.

Opetus konservatoriossa perustuu lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lakiin taiteen perusopetuksesta laajan oppimäärän mukaisena musiikinopetuksena.

Musiikkileikkikoulu on suunniteltu alle kouluikäisille lapsille, jotka otetaan oppilaiksi ilman pääsykoetta vuotuisen kiintiön puitteissa.

Konservatorion ammatilliseen koulutukseen haetaan erillishaun kautta. Musiikin perusopetuksen varsinaisiksi oppilaita (perusaste, musiikkiopistoaste, aikuisosasto ja jazzosasto) tullaan pääsykokeen kautta. Oppilas voi opiskella pääaineena jotain soitinta, laulua tai esimerkiksi musiikin teknologiaa.

Avoin osasto on tarkoitettu kaikille kiinnostuneille iästä tai asuinpaikasta riippumatta.

Porin taidekoulu

Taidekoulu on 4-vuotinen kuvataiteilijaksi valmistava oppilaitos. Koulun tehtävänä on antaa kuvataiteen alalle aikoville tai alalla toimiville heidän tarvitsemaansa taiteellista, tietopuolista ja käytännöllistä opetusta. Ajanmukainen koulutusohjelma luo jatko-opiskelumahdollisuuden ylemmissä taideoppilaitoksissa. Koulussa toimii myös yksivuotinen iltalinja, joka on suunnattu henkilöille, jotka ovat kiinnostuneet harrastuksen syventämisestä tai valmentautumisesta ammatillisiin taideopintoihin.

Taidekoulun alaisuudessa on **Lasten ja nuorten kuvataidekoulu** ja **videopaja**. Lasten ja nuorten kuvataidekoulu antaa kuvataiteen perusopetusta 7-16-vuotiaille lapsille ja nuorille. Videopaja palvelee ja opastaa kaiken ikäisiä käyttäjiään kuvan editointi- ja laitevuokrauksen alueella.

3.6. VAPAA-AIKA

Vapaa-aikatoimi

Vapaa-aikatoimen toiminta-ajatuksena on luoda liikuntaedellytyksiä ja lisätä liikunnan harrastamista niin, että mahdollisimman moni porilainen harrastaa liikuntaa haluamallaan tavalla ja tasolla sekä nuorisopalveluja tuottamalla ja nuorten elinolosuhteisiin vaikuttamalla tarjota porilaisnuorille edellytyksiä hyvään elämään.

Vapaa-aikatoimen nuorisoyksikkö tuottaa nuorisotoimintaa keskustassa ja esikaupunkialueilla, järjestää retki- ja leiritoimintaa sekä edistää nuorten kansainvälistä liikkuvuutta. Yksikön oma toiminta on pääsääntöisesti ennaltaehkäisevää työtä, jota tehdään monin eri keinoin ja menetelmin, mm. nuorisotilatoiminta, leiri- ja retkitoiminta, erilaiset tapahtumat. Erityisnuorisotyön puolella toteutetaan ennaltaehkäisyä lisäksi aktiivista puuttumista ja korjaavaa työtä. Omalla toiminnalla pyritään tavoittamaan mahdollisimman monipuolisesti eri asioista kiinnostuneita nuoria kuitenkin niin, että erityistä huomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Nuorten aktiiviteetteja suunnataan tukemaan nuoren kasvua ja kehitystä.

Vapaa-aikatoimen liikuntayksikkö järjestää lasten ja nuorten uinninopetusta, lasten koululomien virkistystoimintaa, erityislasten ja –nuorten toimintaa sekä yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa päiväkotien liikuntaa sekä koulutoimen kanssa Iltis-toimintaa.

Vapaa-aikatoimi edistää kansalaistoimintaa ja aktivoi kaupunkilaisia osallistumaan ja harrastamaan jakamalla avustuksia lapsi- ja nuorisotoimintaan sekä ylläpitämällä erilaisia liikunta- ja harrastuspaikkoja.

Kirjasto

Kirjasto on jokaisen kansalaisen tietokeskus, joka tarjoaa perinteistä ja virtuaaliaineistoa, asiantuntemusta ja informaatiopalvelua, tiloja ja toimintaympäristöjä elinikäiseen oppimiseen ja elämyksiin.

Pääkirjaston lisäksi eri alueilla toimii yhteensä kuusi sivukirjastoa sekä kirjastoauto. Kirjastojen palveluihin kuuluvat kirjojen ja lehtien, videoiden ja CD-romppujen, kielikasettien sekä musiikin lainaus. Verkkopalveluina kirjastot tarjoavat Santsi-verkkopalvelut sekä Internet-päätteitä ja sähköpostin lukumahdollisuuden. Jatkuvana toimintana kirjastot perehdyttävät eri ikäisiä kuntalaisia kirjastopalveluihin sekä järjestävät erillisiä tapahtumia kirjastojen yhteyteen.

Mahdollisuus henkiseen virkistymiseen ja itsensä kehittämiseen parantaa ihmisen elämänlaatua. Kirjasto tarjoaa kaikille tähän tasapuoliset ja edulliset mahdollisuudet. Se antaa ihmisille valinnanvapauden tuomalla esille koko tiedon ja kulttuurin kirjon. Näin kirjasto edistää demokratiaa, ihmisen omatoimisuutta ja kiinnostusta kulttuurin eri alueisiin.

Kirjasto on kaupunkilaisten yhteinen olohuone, mikä lisää ihmisten yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Nyt kun oikean tiedon saamisesta on tullut yhä keskeisempi yhteiskunnallinen voimavara, niin toimiva kirjasto lisää merkittävästi tasa-arvoa. Kirjasto on paikka, jossa digitaalisia tietopalveluja voivat käyttää myös ne, joilla ei ole laitteita eikä käytössä tarvittavia ohjelmia kotona.

Tietoa ja kulttuuria välitetään suhteellisen pienillä taloudellisilla panostuksilla suurelle joukolle. Kirjasto on vastapaino kertakäyttökulttuurille, jossa tavarat, muodit ja jopa aatteet kiertävät kiivaalla tahdilla kulutuksesta kaatopaikalle. Kirjastossa tiedolla ja kulttuurilla on muutakin kuin lyhytaikainen taloudellinen arvo.

Kirjasto antaa mahdollisuuden elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Koululaisille ja opiskelijoille kirjasto on keskeinen laitos opintojen tukijana. Opiskelualan tai ammatin tuoreinta tietoa löytyy kirjaston kokoelmista, tietokannoista tai Internetistä.

Kirjaston pitää tulevaisuudessakin antaa lapsille ja nuorille mahdollisuus hakea vaihtoehtoja massavihteelle ja tutustuttaa heitä kirjallisuuden maailmaan.

Kulttuuri

Kulttuuritoimisto järjestää lapsille ja nuorille elokuvatoimintaa eri puolilla kaupunkia. Toiminta sisältää esitysten ohella myös elokuvakasvatusta. Avustuksia jaetaan lasten ja nuorten kuoroille, nuorisoteattereille, nukketeatereille, lapsi- ja nuorisotyötä tekeville työryhmille sekä kulttuurialan opiskelijoille.

Taiteen perusopetusta annetaan sanataiteessa, tanssitaiteessa, musiikissa ja kuvataiteessa.

Kulttuuritalo Annankatu 6 tarjoaa mahdollisuuksia niin musiikin kuin teatterinkin harrastamiseen sekä järjestää alle kouluikäisille lapsille luovan toiminnan kerhoja.

Porin taidemuseo ylläpitää alle kouluikäisille lapsille suunnattua Päivähoidon työpajaa, jonka alaisuudessa toimivat myös Sähköinen työpaja sekä Arkkitehtuurin työpaja. Toiminta on toteutettu yhteistyössä kaupungin päivähoitotoimen kanssa. Koululaisille suunnattuja hankkeita museopedagoginen yksikkö toteuttaa yhdessä kaupungin koululaitoksen kanssa. Taidemuseo kiinnittää näyttely- ja pedagogisessa toiminnassaan erityistä huomiota lapsiin ja nuoriin, joille suunnataan kohderyhmän mukaisia palveluja. Taidemuseon laajennusosan myötä avattiin MEDIApiste, joka tarjoaa mahdollisuudet nopeiden Internet-yhteyksien avulla laajentaa museon näyttely- ja kuvataidetarjontaa. Museo opastaa hyödyntämään Internetin laajaa taidetarjontaa mm. huolella valittujen linkkilistojen avulla.

Pori Sinfonietta järjestää vuosittain koululaisille suunnattuja päiväkonsertteja. Sen harjoituksiin ja muihin konsertteihin saavat yläasteet ja lukiot tuo-

da oppilasryhmiä veloituksetta, mikäli paikkoja on jäljellä. Myöskin Palmgren-konservatorion opiskelijat pääsevät konsertteihin veloituksetta, jos paikkoja on jäljellä. Joka kevät järjestetään ns. nuorten solistien konsertti sekä kerran konserttikaudessa lapsille oma lastenkonsertti. Joinakin vuosina on järjestetty myös päiväkotilapsille omia konsertteja.

Porin teatteri tekee lapsille ja nuorille tarkoitettuja esityksiä. Joka vuosi tehdään pienelle näyttämölle pienemmille tarkoitettu lastennäytelmä ja joka toinen vuosi päänäyttämölle suurimuotoinen lasten tai nuorten näytelmä. Tämän lisäksi myös muusta näytelmätuotannosta voi löytää nuorille tarkoitettuja näytelmiä.

Satakunnan Museon 5. kaupunginosassa sijaitsevan yksikön, Korsmanin talon toiminta on suunnattu nimenomaan lapsille ja nuorille. Korsmanin talossa on toteutettu ja toteutetaan elämyksellistä kulttuuriperintöopetusta. V. 2000 Korsmanin talossa vieraili 55 esikouluryhmää ja 61 kouluryhmää sekä lisäksi useita satoja lapsia toimintapäivä- ja askartelutilaisuuksissa.

Satakunnan Museoon 8.3.2002 avattavan uuden perusnäyttelyn yhteydessä on erillinen koululaistila, n. 60 m²:n suuruinen huone, joka on tarkoitettu koululuokkien käyttöön esimerkiksi näyttelyssä käyntiin liittyvien tehtävien tekemiseen tai omien näyttelyiden rakentamiseen. Ko. tilaa voivat toki käyttää myös muut ryhmät, kuten esimerkiksi päiväkotiryhmät.

Toisessa Satakunnan Museon yksikössä, Luontotalo Arkissa on koko pysyvä näyttely suunniteltu ja rakennettu erityisesti nuoren yleisön näkökulmasta ja niin, että näyttelyä voidaan hyödyntää myös kouluopetuksessa. Arkissa on myös erityisesti lasten ja nuorten käyttöön tarkoitettuja multimedioita sekä lasten leikkipiste. Arkkiin koululuokat tekevät vuosittain n. 100 opastettua käyntiä.

Lähiötyö ja asukastuvat

Pihlavan, Pormestarinluodon ja Sampolan lähiötyön ja asukastupien toiminta painottuu työikäisten ja pitkäaikaistyöttömien aikuisten aktivoimiseen sekä työelämään kannustamiseen.

Asukastuvilla järjestetään myös lapsille, nuorille ja perheille suunnattua toimintaa. Lähiötyöstä ja asukastupien toiminnasta vastaa Porin kaupunki yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien, alueen asukkaiden ja eri viranomaistahojen kanssa.

Porin evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä

Kasvatusasiain keskuksen tehtävänä on kehittää ja tukea Porin evankelis-luterilaisissa seurakunnissa tehtävää kristillistä kasvatustyötä sekä osallistua kasvatuksen kehittämiseen myös koko yhteiskunnassa.

Tavoitteena on eri muodoissa toteutuvassa kasteopetuksessa tukea lapsen ja nuoren hengellistä kasvua niin, että samalla tuetaan lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista persoonallisuuden kasvua. Tavoitteena on toimia erityisesti niillä kasvatustyön osa-alueilla, joihin paikallisseurakuntien työ ei ul-

tu tai jotka on sovittu tehtävän keskitetysti. Toiminnan tavoitteena on myös lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen sekä kriisiauttaminen.

Kasvatusasiain keskuksen työmuotoja ovat lapsityö, varhaisnuoriso- ja nuorisotyö, partiotyö, rippikoulutyö, erityisnuorisotyö sekä oppilaitustyö.

Lapsityö on kastekäskeyn perustuvaa seurakuntien järjestämää ja lapsityön toiminnan ohjaajan ohjaamaa kristillistä kasvatusta, joka toteutuu 3-vuotiaiden kerhoissa, 4-6 -vuotiaiden päiväkerhoissa ja koululaisten ilta-päiväkerhoissa.

Varhaisnuoriso- ja nuorisotyössä sekä rippikoulutyössä kasvatusasiain keskuksen tehtävänä on organisoida ja koordinoida paikallisseurakuntien työntekijöiden pitämiä seurakuntien yhteisiä leirejä ja tapahtumia.

Partiotyö on seurakuntien lippukuntien kristillisen kasvatuksen tukemista sekä yhteisten tapahtumien, leirien ja koulutustapahtumien tukemista, organisointia ja toteutusta.

Erityisnuorisotyö on vaikeuksissa olevien nuorten parissa luottamukseen perustuvaa auttamista kristilliseltä arvopohjalta lähtien. Työ on luonteeltaan usein kriisiauttamista, jossa varhaisnuoren, nuoren tai nuoren aikuisen lisäksi voidaan sovittaessa olla yhteydessä henkilön perheeseen, kouluun, viranomaisiin tai muihin tahoihin.

Rippikoulujen oppitunti- tai ryhmävierailuilla jaetaan elämänhallintaan liittyvää tietoa ja tehdään työtä tunnetuksi. Etsivän työn tarkoituksena on olla nuorten parissa siellä missä tapahtuu ja olla tarvittaessa käytettävissä. Näkyvin osa etsivää työtä on **Palveluoperaatio Saapas**, joka päivystää perjantaiöisin kadulla yhteistyössä Porin kaupungin vapaa-aikaviraston erityisnuorisotyön kanssa. Suurimpien juhlapäivien katupäivystykset toteutetaan Operaatio Pori -tunnuksen alla.

Muita erityisnuorisotyön mahdollisuuksia ovat henkilökohtaiset keskustelut, kotikäynnit sekä nuorten ja heidän perheidensä tilanteisiin vaikuttaminen verkostoyhteistyön keinoin.

Oppilaitosdiakoni toimii ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa Porin alueella. Niissä on opiskelijoita noin 5000. Seurakuntien oppilaitustyö on yksi tukiverkko, joka liittyy yhteiskunnan muihin tukiverkostoihin ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

3.7. POLIISI

Poliisilaitoksen tehtävä on mm. ennalta ehkäistä rikoksia ja häiriöitä, taata ihmisille turvallisuus ja vaikuttaa positiivisesti turvallisuuden tunteeseen. Kansallinen rikostorjuntaohjelma edellyttää laajaa ennalta estävää työtä onnettomuuksien ja rikollisuuden ehkäisemiseksi niin, ettei nuori koskaan ajautuisi rikolliselle tielle.

Poliisiin apuun turvaututaan myös kodeissa ja perheissä tapahtuvien rikosten, onnettomuuksien, häiriöiden tai muiden syiden vuoksi, jotka voivat aiheutua myös aikuisten käyttäytymisestä. Usein näissä tilanteissa lapset ja nuoret pelkäävät ja voivat joutua vaaran tai rikoksen kohteeksi. Rikostutinnan lisäksi poliisi toimii myös lasten turvallisuuden ja oikeuksien takaamiseksi sekä lastensuojelutoimenpiteiden mahdollistamiseksi.

Usein poliisi tapaa nuorisoa juuri silloin, kun vanhemmat ja muut viranomaiset eivät ole läsnä. Lähes aina kun nuoriso aiheuttaa häiriöitä tai rikoksia, poliisia pyydetään apuun.

Kaikessa poliisitoiminnassa lapset ja nuoret otetaan huomioon erityisinä ryhminä, joiden asioita käsitellään myös heidän itsensä kannalta. Mm. sosiaaliviranomaisille ja huoltajalle varataan tilaisuus olla läsnä kuulusteluissa.

Porin poliisi on yhdessä Porin kaupungin kanssa laatinut turvallisuussuunnitelman, joka on osa valtakunnallista rikosentorjuntaohjelmaa. Suunnitelma käsittelee turvallisuusasioita ongelmakeskeisesti ja sitä ovat olleet laatimassa ne henkilöt, jotka tehtävänsä tai asiantuntemuksensa vuoksi parhaiten tuntevat asian. Suunnitelmassa on huomioitu myös lapsi- ja nuorisonäkökulma.

Porin poliisilaitoksen lähipoliisitoimintaa toteutetaan verkostoituneesti ja ongelmakeskeisesti kolmella alueella yhdessä alueen asukkaiden ja alueen viranomaisten kanssa. Lähipoliisitoiminnasta vastaa nimetyt poliisit nimetyillä alueilla.

Poliisi on viimeiset vuodet toiminut tehostetusti ja tuloksellisesti päihde- ja huumeiden vastaisessa työssä, jossa ennalta ehkäisevä valistus nuorille on ollut keskeisellä sijalla.

Päivittäin Porin poliisi osallistuu erilaiseen sidosryhmäyhteistyöhön, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oikeuksia ja menestymisen mahdollisuuksia. Näistä yhteistyömuodoista tässä yhteydessä voidaan mainita vain keskeisimmät.

Porin poliisi osallistuu laajasti erilaisiin perheitä, lapsia ja nuoria koskeviin projekteihin ja hankkeisiin.

Koulupoliisitoiminta

Jokaisella Porin koululla on nimetty koulupoliisi, joka yhteistyössä opettajien ja lasten vanhempien kanssa tukee lasten ja nuorten turvallista kasvamista. Poliisi antaa koulussa oikeuskasvatusta, joka jakaantuu laillisuusvalistukseen ja liikennevalistukseen. Valistuksessa painotetaan kulloistakin ajankohtaista ja koulukohtaista aihetta, esimerkiksi päihdevalistus, koulukiusaaminen jne. Koulupoliisit ovat aktiivisesti mukana muissa koulun ja vanhempien järjestämässä tilaisuuksissa.

Kriisien jälkipuinti

Myös perheitä ja nuoria koskevissa onnettomuus- ja rikostapahtumissa poliisi neuvoo ottamaan yhteyttä kriisien jälkipuintia hoitavaan tahoon ja välittää heidän yhteystietonsa.

Lastensuojelutyö

Viikonloppuisin poliisilaitoksella työskentelee Porin kaupungin sosiaalityöntekijä. Hän osallistuu poliisipartioiden mukana sellaisille hälytystehtäville, joissa voidaan olettaa esiintyvän sosiaalisia ongelmia tai tarvittavan lastensuojelutoimenpiteitä. Näin tieto ongelmasta välittyy suoraan oikealle taholle ja jatkotoimenpiteet voivat alkaa välittömästi. Muissa lastensuojelua edellyttävissä tapauksissa poliisilaitos tekee kirjallisen ilmoituksen ao. viranomaiselle, joka ottaa yhteyttä perheeseen ja tekee jatkotoimet.

Sellaisissa näpistys- tai muissa rikostapahtumissa, joissa lapsi tai nuori on tekijänä, tieto välitetään sosiaaliviranomaisille jatkotoimenpiteitä varten.

Päihdetapauksissa lapsi tai nuori kuljetetaan ensisijassa selviämisasemalle tai kotiin ja vain välttämättömmissä tapauksissa tuodaan poliisiin suojiin.

Muu sidosryhmätyö

Urheiluseurojen, esikoulujen, kerhojen, seurakuntien jne. toiminnassa poliisi on mukana. Lisäksi poliisi osallistuu mm. messuille ja eri tapahtumiin, joissa valistustoiminta kohdennetaan lapsiin ja nuoriin sekä heidän vanhempiinsa.

Edellä mainittujen lisäksi poliisi tekee hyvää ja tuloksekasta käytännön yhteistyötä mm. Mobilen, SPR:n, Esikon, Saapas-organisaation ja vastaavien tahojen kanssa.

3.8. JÄRJESTÖJEN TOIMINTA

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry Asuin- ja palvelutalo Porin Esikko

Porin Esikon pienperheasunnot on tarkoitettu yksinhuoltajan ja lapsen tai kriisivaiheessa olevan pienperheen määräaikaiksi asunnoiksi. Pienperheyydessä pyritään valmentavan ja kuntouttavan perhetyön keinoin edistämään perheiden selviytymistä, tukemaan vanhemmuutta ja ohjaamaan lapsenhoidon liittyvissä kysymyksissä. Erityispaino on varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa vanhempien ja lasten välillä. Saatavana on myös pienimuotoista lastenhoitoapua.

Tapaamispaikka on lapsen ja erossa asuvan vanhemman puolueeton yhdessäolon paikka silloin, kun tapaamisia ei voida kotioloissa järjestää. Tapaamispaikkaa on mahdollista käyttää myös yöpymistapaamisiin sekä lasten haku- ja palautuspysäkkinä. Tapaamiset ovat valvottuja. Tapaamispaikan palvelut ovat käyttäjille maksuttomat.

Unikoulutoiminta on osa laajempaa **Baby Blues -toimintaa**, jonka tarkoituksena on auttaa synnytyksen jälkeisestä masennuksesta ja vauvan itkuisuudesta kärsiviä uupuneita perheitä. Työmuotoina ovat ohjaus- ja neuvontakeskustelut sekä lapsen yövytyshoitoa tarjoava unikoulu. Unikoulutoiminnalla pyritään korjaamaan lapsen häiriintynyt unirytmitys ja tarjoamaan uupuneille vanhemmille mahdollisuus lepoon.

Kriisipuhelin päivystää Porin Esikon turvakodin yhteydessä ympärivuorokautisesti. Kriisipuheluissa käsitellään sekä perheväkivaltaa että myös lukuisia muitakin elämän ongelmatilanteita. Puhelimeen voi soittaa nimettömänä.

Jälkihuoltotyö turvaa asiakassuhteen jatkumisen myös laitoshoidon päätyttyä tai palvelutalosta itsenäiseen asumismuotoon siirryttäessä. Jälkihuoltotyömuotoja ovat kotikäynnit, asiakaskäynnit toimipisteessä, puhelinkeskustelut, kerhotoiminta, ryhmät ja retket.

Turvakoti tarjoaa tilapäisen suojapaikan perhe- tai lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille tai uhatuksi tulleille aikuisille lapsineen. Työn tarkoituksena on ehkäistä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja hoitaa väkivallan aiheuttamia seurauksia yksilöllisesti ja yhteistyössä muiden auttamistahojen kanssa.

Alvari-perhetyö on suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja eri tahojen yhteistyöhön perustuvaa lastensuojelutyötä kodeissa. Alvari-perhetyön tarkoituksena on tukea perheitä arkielämän jaksamisessa, kriisien ja ongelmatilanteiden selvittämisessä, elinolojen parantamisessa sekä auttaa perheitä löytämään ja vahvistamaan omia voimavarojaan. Tavoitteena on turvakotitoiminnan ja vauvaperhetyön jatkuva kehittäminen.

Mannerheimin lastensuojeluliitto – Satakunnan piiri ry.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeutta hyvään ja onnelliseen lapsuuteen sekä turvaa yhteiskuntamme tulevaisuutta. Järjestö on muiden kolmannen sektorin toimijoiden tapaan mukana erilaisissa kumppanuushankkeissa. Syrjäytymisen ehkäisy on entistä tärkeämpi painopistealue.

Lastenhoito- ja kotipalvelut tarjoavat perheille lyhytaikaista lastenhoitoapua, kun lapsi on sairas tai toipilas tai hoitaja on estynyt hoitamasta lasta. Palvelujen lähtökohtana on laatu, tasapuolisuus, luotettavuus ja joustavuus.

Vertaisryhminä kokoontuvat keskoslasten vanhempainryhmä ja lapsensa menettäneiden tukiryhmä.

Porkkanapesä -projekti on tuki- ja turvapaikkakokeilu Pormestariluodossa. Se tarjoaa lapsille ja nuorille tukipaikan keskiviikkoiltoisin ja viikonloppuisin, jos syystä tai toisesta kotiin ei voi mennä tai jos muuten haluaa tulla sinne viettämään aikaa. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy mahdolli-

simman varhaisessa vaiheessa ja mahdollistaa lapsille ja nuorille luotettava aikuisen kontakti.

Kansainvälisen perhetyön tavoitteina ovat integraation tukeminen, toisesta kulttuurista oppiminen, ennakkoluulojen vähentäminen ja ystävyyden edistäminen suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Toimintamuotoja ovat mm. perheleirit, kansainväliset nuoriso- ja tukioppilasleirit, tiedotus sekä kansainvälisyyskasvatus kouluissa, päiväkodeissa ja -kerhoissa.

Lasten ja nuorten puhelin on ainoa suomenkielinen yksinomaan lapsille ja nuorille tarkoitettu auttava puhelin. Puhelimeen voi soittaa maksutta halutessaan keskustella luottamuksellisesti aikuisen kanssa.

Tukioppilastoimintaa järjestetään peruskoulujen 7. - 9. luokilla. Tavoitteena on tuoda kouluihin lisää suvaitsevaisuutta, yhteishenkeä ja työrauhaa. Piiri järjestää mm. tukioppilasleirejä ja koulutusta tukioppilasohjaajille.

Kummioppilastoiminta on tarkoitettu ala-asteikäisille. Toimintaan järjestetään koulutusta.

Työllistämisen- ja aktivointiprojektissa työllistetään työntekijöitä lähinnä kotipalveluun. Projektiin liittyy kiinteästi arviointi, koulutus ja työnohjaukselliset tapaamiset sekä lapsiperheiden aktivointi yhdistystoimintaan. Sitä kautta pyritään ehkäisemään syrjäytymistä ja edistämään mielenkiintoa oman itsensä ja perheensä arkielämän laadun parantamiseen.

Meri-Porin yhdistys toteuttaa menestyksellisesti Tartu Toimeen -työllistämiprojektia, runsaasti erilaisia lasten ja nuorten kerhoja ja tapahtumia.

Porin yhdistys järjestää Sampolan Innon alaisuudessa lasten ja nuorten kerhotoimintaa, tukee taloudellisesti keskustan lasten ja nuorten päivittäistä taidekerhoa sekä piirin järjestämiä tukioppilastilaisuuksia.

Ruosniemen yhdistys järjestää säännöllistä perhekahvilatoimintaa sekä erilaisia kerhoja ja tapahtumia.

MLL:n Satakunnan piirin tavoitteet:

- Lastenhoito- ja kotipalvelujen järjestämisessä pyritään takaamaan sairastuneen lapsen hoitaminen kaikissa tapauksissa. ”Mainio”-sopimusten avulla yrityksillä on mahdollisuus kustantaa työntekijöittensä sairastuneen lapsen hoito neljältä ensimmäiseltä sairauspäivältä. Kotipalveluissa tehostuu varhaisen vaiheen kriisitilanteiden tunnistaminen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä vammaisen lapsen hoito. Lisäksi valmistellaan vapaaehtoisjärjestölle sopivaa kehittämis- ja kokeilutoimintaa, joka on tarkoitettu päihteitä tai huumeita käyttävien raskaana olevien ja alle 3-vuotiaiden lasten äitien tukemiseen olla ilman päihteitä. Toiminta toteutetaan verkostoitumalla eri sidosryhmien kanssa.
- Vertaisryhmätoimintaan laajennetaan uusperheiden tukiryhmätoiminta.

- Kansainväliseen perhetyöhön mukaan tulevat kevästä 2001 alkaen Poriin muuttaneet pakolaiset ja heidän tukihenkilönsä.

Pelastakaa Lapset ry

Porin Pelastakaa Lapset Ry:n toiminta on keskittynyt vähävaraisten lasten auttamiseen. Toiminta on kokonaisuudessaan vapaaehtoistyöhön perustuvaa ja varainhankinta omaehtoista. Avustustoiminta on joko suoraa avustamista, kummilasten tukea, lapsiin keskittyvien yhteisöjen tukemista sekä eri yhteisöjen järjestämiin valtakunnallisiin lapsen hyvinvointiin keskittyviin kampanjoihin osallistumista.

Suora avustaminen kohdistuu vähävaraisten lapsiperheiden tukemiseen mm. koulukirjojen hankinnalla, tarvikeostoin tai suurin rahalahjoituksin. Tärkeänä yhteistyökumppanina tässä toiminnassa ovat porilaisten koulujen opinto-ohjaajat, tulevaisuudessa järjestelmällisemmin myös koulujen terveydenhoitajat sekä päiväkotien johtajat. Uutena toimintamuotona on adoptioperheiden auttaminen tiedottamalla ja tukiverkostoa rakentamalla. Ryhmän toiminta tulee laajentumaan myös sijaislapsitoimintaan.

Kummilapsia Porin Pelastakaa Lapset Ry:llä on kolme, kaksi kotimaista ja yksi intialainen. Kreetalan lastenkoti Harjavallassa kuuluu yhdistyksemme vakiotuen piiriin.

YTY-95

YTY-95 on organisaatio, joka koostuu porilaisten peruskoululaisten vanhemmista, jotka ovat vanhempainyhdistysten jäseniä. Monet ovat myös samalla vanhempia päiväkotikäisille tai toisen asteen koulussa opiskeleville.

Porissa on 32 vanhempainyhdistystä, joiden jäsenmäärä kattaa noin 80 prosenttia peruskouluikäisten vanhemmista.

Vanhempien tehtävänä on valvoa perusopetuksen laatua perusopetuslain määräämissä puitteissa. Vanhemmat ovat ensisijaisia lapsen hyvinvoinnin turvaajia. Viime kädessä kunnallinen päätöksenteko ja virkamieskunnan arvomaailma antavat puitteet perheille toimia.

Koululain edellyttämänä vanhemmat ovat aktivoitumassa enemmän toimimaan yhteistyössä koulujen kanssa lapsen parhaaksi. Koulun on kehittyäkseen avauduttava ja oltava osa yhteiskuntaa. Sen monipuolisin kanava eri sidosryhmiin ovat juuri vanhemmat, jotka edustavat ympäröivää yhteiskuntaa kokonaisuudessaan.

YTY-95:n hyväksymät tavoitteet:

- Perusopetuksen tavoitteena tulee edelleen olla eriarvoisuuden vähentäminen ja tasa-arvon lisääminen.
- Kaikkien kunnassa tehtävien päätösten tulisi kohdistua niin, että lapsiperheet pitkällä tähtäimellä voisivat turvata lapsilleen hyvän elämän.

- Kunnalliset palvelut on oltava saatavilla kunnan joka kolkassa.
- Koulun on kyettävä antamaan laadukasta perusopetusta, mikä merkitsee esimerkiksi sitä, että koulun on kyettävä takaamaan opettajan läsnäolo luokassa oppituntien aikana.
- Tukiopetuksen määrää tulisi lisätä, ei vähentää, sillä kaikki eivät opi samaan tahtiin. Hitaasti oppivien lasten on saatava lisäopetusta koulussa.
- Oppilashuollon, kouluterveydenhoidon ja muiden perhettä tukevien palveluiden tulee olla kaikkien saatavilla.
- Erityisopetuksesta ei saa muodostua vaihtoehtoa ylisuurien peruskoulu- luokkien opetuksesta pudonneille oppilaille. Erityisopetusta tarvitsevat erityisoppilaat. Erityisoppilaita eivät ole ne oppilaat, joiden oppiminen häiriintyy melun, huonon hengitysilman, opettajien huomion puutteen tms. seikan vuoksi.
- Koululaisten työskentelyolosuhteiden pitää täyttää aikuisten työsuojelunormit.
- Lapsille tarjottavan kouluruuan on oltava maksutonta, monipuolista ja ravitsevaa ja sitä on saatava syödä riittävästi. Kaikki porilaiset koululaiset eivät saa ravitsevaa ruokaa omassa kodissaan jokaisena päivänä.
- Kämpungin tulee olla mukana järjestämässä toimintaa koululaisten yksinäisiin iltapäiviin.
- Vanhempien näkökulma tulee näkyä kaikissa päätöksissä, jotka koskevat porilaista lasta.

Vanhempainyhdistykset tekevät yhdessä koulujen kanssa työtä lasten hyvän elämän turvaamiseksi. Päätäjien tulee muistaa, että eteenpäin pyrkivän Oikean Rytmin Porin toteuttaminen vaatii kuntalaisten tasapuolista kohtelua. Koulumenoista säästäminen tulee liian kalliiksi, jos syrjäytyminen elämästä alkaa jo peruskoulussa.

Muut järjestöt

Muita lapsi- ja nuorisotoimintaa harjoittavia järjestöjä urheilu-, vapaa-aika- ja harrastusjärjestöjen lisäksi ovat mm. SPR, 4H ja Martat. Kulttuurilautakunnalta toiminta-avustusta saavia yhdistyspohjaisia lasten ja nuorten musiikki- ja teatteriryhmiä on kaikkiaan 11.

Vapaa-aikalautakunta jakaa vuosittain avustuksia nuorisotyöhön yli 40 järjestölle ja liikuntaan yli 30 järjestölle.

3.9. NUORTEN OSALLISTUMINEN

Nuorten porilaisten marssi

Nuorten porilaisten marssi on koulu- ja vapaa-aikatoimen yhteishanke, jonka tarkoitus on saada pysyviä muotoja lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen parantamiseksi. Hanke on jakautunut kahteen eri toimintamalliin, joista toinen on toisen asteen opiskelijoiden **Nuorisovaltuusto** ja toinen perusopetuksen puolella toteutettava **koulukohtainen työskentely**.

Nuorisovaltuusto

Porin Nuorisovaltuusto on poliittisesti ja aatteellisesti sitoutumaton, maaliskuussa 2000 perustettu nuorten keskustelu- ja vaikuttamistaho. Nuorisovaltuuston tarkoitus on edistää nuorten ja päättäjien yhteistyötä sekä aktivoida nuoria mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Nuorisovaltuusto ajaa nuorten etuja ja pyrkii parantamaan nuorten oloja Porissa.

Nuorisovaltuuston vaaleihin voi asettua ehdolle porilainen tai Porissa päätoimisesti opiskeleva 15-18 -vuotias nuori. Nuorisovaltuusto valitaan aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Äänioikeus nuorisovaltuustovaaleissa on jokaisella porilaisella tai Porissa päätoimisesti opiskelevalla 15-20 -vuotiaalla nuorella.

Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan vuosittain itselleen puheenjohtajan sekä 1. ja 2. varapuheenjohtajan. Näiden lisäksi se valitsee itselleen myös sihteerin, taloudenhoitajan ja muut tarvittavat vastuuhenkilöt erikseen määritellyiksi ajanjaksoiksi. Nuorisovaltuustoa johtaa hallitus, joka koostuu puheenjohtajistosta, sihteeristä, taloudenhoitajasta, mediavastaavasta sekä lautakuntien puheenjohtajista. Nuorisovaltuuston lautakuntia ovat kulttuuri,- kansainvälisyys- sekä koulutus- ja työllisyyspoliittinen lautakunta.

Nuorisovaltuusto kokoontuu vähintään kerran kuussa. Kokouksen kutsuu koolle hallitus kirjallisesti hyvissä ajoin ennen kokouksen ajankohtaa. Mikäli nuorisovaltuutettu tai kuka tahansa muu henkilö haluaa saada jonkin asian Nuorisovaltuuston kokouksen esityslistalle, on hänen ilmoitettava siitä Nuorisovaltuuston hallitukselle vähintään kahdeksan päivää ennen kokousta, jotta asia saadaan esityslistalle.

Porin Nuorisovaltuuston toimintavuosi 2001 tulee painottumaan vahvasti porilaisten tai Porissa opiskelevien nuorten aktivoimiseen ja heidän yhteiskunnallisen vaikuttamisen kiinnostuksensa herättämiseen. Tälle suurimmat haasteensa asettavat sekä Nuorisovaltuuston sisäisen että ulkoisen tiedotuksen ajan tasalle saattaminen ja valtuuston sisäisen rakenteen vakiinnuttaminen. Nuorisovaltuuston edelleen kehittämistä ja toiminnan tehostamista ohjaa merkittävästi kaupungilta saatava toiminta-avustus. Turvattu budjetti auttaa nuorisovaltuustovaalien hallitussa toteuttamisessa.

Koulukohtainen työskentely

Koulukohtaista työskentelyä on toteutettu kokeiluluontoisesti perusopetuksen puolella halukkaiden koulujen kesken. Perimmäisenä tarkoituksena on luoda peruskouluihin toimintajärjestelmä, joka turvaa lasten ja nuorten ajatusten esille tulon koulun arjessa. Myöhemmin koulupiirin tarkastelusta tulee siirtyä koko lähipiirin tarkasteluun.

Tuki- ja kummioppilaat

Perusopetuksen kouluissa toimii ylemmillä luokilla tukioppilasjärjestelmä. Alemmilla luokilla toiminta on kummioppilastoimintaa. Tukioppilaat ja kummioppilaat valikoituvat omasta tahdostaan. Toiminnan tavoitteena on tukea muita oppilaita heidän koulunkäynnissään.

Tukioppilaiden ja kummioppilaiden toivottavia piirteitä ovat välittäminen, avuliaisuus ja luotettavuus. Tukioppilaat ja kummioppilaat järjestävät erilaisia tilaisuuksia ja ovat opettajien apuna oppilaskunnassa ja oppilaiden vaikuttamistoiminnassa. Tukioppilaat auttavat 7.-luokkalaisia sopeutumaan uuteen yläasteen kouluunsa ja auttavat heitä myös käytännön toiminnassa. Tukioppilailla on vaitiolovelvollisuus, joten heille tullaan myös usein kertoamaan kiusaamistapauksista ja vaikeista kotioiloista ja muista ongelmista nuoren ihmisen elämässä. Tukioppilas on monelle nuorelle tukipilari, johon voi luottamuksellisesti turvautua ja jonka kanssa voi keskustella oman ikänsä asioista. Kaikki tukioppilaat saavat koulutuksen omaan tehtäväänsä.

Tukioppilaat edistävät toiminnallaan myös koulun viihtyisyyttä. Heidän tehtävänä on myös järjestellä tapahtumia ja retkipäiviä koulupäivien lomassa. Tukioppilastoiminnan määrärahat ovat pienet ja ne rajoittavat toiminnan järjestelyjä.

Tukioppilaiden tavoitteista yksi tärkeimpiä on oppilaan ja opettajan luottamuksen lisääminen.

Tukioppilastoiminnan tärkeä tavoite on lähentää Porin kouluja ja oppilaita keskenään. Kaikki Porin tukioppilaat yhdessä pystyisivät saamaan enemmän aikaa, kuin yhden koulun tukioppilaat yksinään.

4 LAPSI- JA NUORISOPOLITIIKAN KEHITTÄMISHAASTEET

Tulevaisuuden Pori on turvallinen, hyvä ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö lapsiperheille ja lapsille. Porin kilpailukykyiset yritykset, yhteisöt ja oppilaitokset tarjoavat uusia työ-, harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia niin nuorille kuin aikuisillekin niin, että lapsiperheille syntyy uusia mahdollisuuksia elämänhallintaansa. Asumisen hinta-laatusuhde on hyvä. Lapsiperheiden palvelut ovat korkeatasoisia ja niiden saatavuus on hyvä.

Hyvinvoinnin - ihmisen hyvän elämän - merkitys on suuri paitsi yksilöiden ja perheiden niin myös alueiden kilpailukyvyn kannalta. Hyvinvointi- ja lapsipolitiikka tarvitsee tuekseen elinkeinopolitiikkaa, joka ohjaa kehitystä sosiaalisesti kestävään suuntaan. Tämä edellyttää oikeita toimenpiteitä hyvinvoinnin edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Keskeiset toimenpiteet lapsiperheiden sekä lasten ja nuorten hyvän elämän edellytysten turvaamiseksi ovat:

- Luodaan elinkeinopoliittisin toimenpitein 1000 uutta työpaikkaa vuodessa kaupunkiseudun alueella.
- Käännetään väestökehitys kasvuun.
- Kohennetaan seudun ulkoista kuvaa markkinoimalla alueen todellisia vahvuuksia.
- Lisätään opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia.
- Tuetaan lapsiperheiden vanhemmuutta siten, että perheen yhdessäolo ja työelämä muodostavat ehjän kokonaisuuden arjessa.
- Parannetaan lasten ja nuorten elinympäristön turvallisuutta.

4.1. LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

1. Vanhempien kasvatustyön tukeminen

- Perhevalmennustoimintaa ylläpidetään ja kehitetään jatkuvasti vastaamaan ajan haasteisiin.
- Lapsiperheille mahdollistetaan kotipalveluiden saanti.
- Järjestetään alueellista vanhemmuutta tukevaa ryhmätoimintaa niin pienten lasten kuin murrosikäistenkin lasten vanhemmille. Toiminnassa hyödynnetään päivähoiton, koulun ja lähiympäristön järjestöjen voimavarat.
- Nuorille pareille järjestetään parisuhdekouluja

2. Erityisohjausta tarvitsevien varhainen tunnistaminen ja tukeminen

- Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien päiväkotilasten avustajien toimet vakinaistetaan.
- Pyritään tunnistamaan ja auttamaan riskitilanteissa eläviä lapsiperheitä sekä maahanmuuttajaperheitä tarjoamalla heille kodinhoitopalveluita ja lisäämällä kotikäyntejä.
- Vauvaperhetyötä ja turvakotitoimintaa kehitetään ja tuetaan.

3. Lapsiperheille tarkoitettujen palveluiden tavoitettavuuden ja riittävyyden turvaaminen

- Kehitetään nuorisoneuvolatoimintaa nuorten vastaanottoryhmästä saatujen kokemusten pohjalta.
- Turvataan alueellisten peruspalvelujen saatavuus ja riittävyys lähialueella sekä parannetaan kriisihoitotyön (traumaattisen kriisin jälkipuinti) toimintamahdollisuuksia.
- Huolehditaan henkilöstön työolosuhteista ja tuetaan täydennyskoulutusta, koska uudet toimintamallit, laatukriteerit ja teknologian hyväksikäyttö edellyttävät sitä.
- Lisätään resursseja ennaltaehkäisevään ja korjaavaan työhön, koska asiantuntijapalveluiden kysyntä on kasvanut.

4. Eri toimijoiden yhteistoimintamallin kehittäminen

- Kehitetään alueellista yhteistoimintaa eri toimijoiden kesken sekä sovietaan vastuualueista.
- Kehitetään eri toimijoiden välistä avoimempaa ja entistä parempaa yhteistyötä, jossa lähtökohtana on säädösten velvoite ja jokaisen viranomaisen omat tehtävät. Yhteistyö nuorison hyväksi nähdään mahdollisuutena.
- Erilaisten yhteisöjen toiminta lasten ja nuorten hyväksi nähdään voimavarana ja yhteistyötä viranomaisten ja muiden toimijoiden kesken entisestään parannetaan.

5. Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen

- Tapa- ja terveystkasvatus-ohjelma vakiinnuttaa paikkansa koulujen opetussuunnitelmassa ja sen toteuttaminen mukautettuna varhaiskasvatuksessa ja päivähoidossa.
- Ennaltaehkäisevää tupakka-, päihde- ja huumetyötä tehdään (päihde- ja huume-strategian mukaisesti) ja toteutetaan osana opetussuunnitelmaa. Ensisijaisesti opettaja antaa tietoa päihde- ja huumeasioissa. Kouluterveydenhoitaja tukee opetustyötä. Varhainen puuttuminen ongelmatilanteissa on tärkeä osa ennaltaehkäisyä. Porin päihdepalvelut antaa tarvittaessa koulutus- ja konsultaatioapua.

4.2. KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIEN KEHITTÄMINEN

1. Yhtenäisen perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen yhteistyön kehittäminen

- Esi- ja alkuopetus yhtenäistetään opetussuunnitelmallisilla ratkaisulla.
- Perusopetuksessa luovutaan osittain kouluasteiden välisistä luokkarojoista.
- Lukio- ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen kurssivalinnat mahdollistetaan opiskelijoille.

2. Lasten ja nuorten syrjäytymisen estäminen

- Turvallinen oppimisympäristö taataan riittäväillä resursseilla.
- Oppilaiden ohjaustoimintaa ja oppilashuoltotyötä edistetään.
- Oppilashuoltotyötä toteutetaan kaikissa opetusyksiköissä.
- Erityisopetuksen integraatoratkaisuja kehitetään.
- Kodin ja koulun välistä yhteistyötä edistetään.
- Syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, koulukiusaamiseen ja muihin ongelmatilanteisiin puututaan koulujen oman ohjelman mukaisesti. Koulun rooli perheiden tukijana on edelleen merkittävä.
- Perhekasvatukseen kiinnitetään erityistä huomiota.

3. Monipuolisen opetuksen saatavuuden turvaaminen

- Kouluverkko on kattava ja taloudellisesti sekä toiminnallisesti tarkoituksenmukainen.
- Tuetaan lukioden erikoistumista unohtamatta kuitenkin panostaa normaaliin lukiokoulutukseen.
- Turvataan ammatillisen toisen asteen koulutuksen monipuolisuus.

4.3. LASTEN JA NUORTEN VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN JA OSALLISTUMISEN LISÄÄMINEN

1. Nuorisovaltuuston toiminnan kehittäminen ja laajentaminen osana nuorten porilaisten marssia

- Nuorten kanta kuullaan ja otetaan enemmän huomioon päätettäessä nuoria koskevista asioista.
- Nuorisovaltuustolle turvataan toiminta ja toimintatilapuitteet sekä oma budjetti.
- Nuorisovaltuuston käyttöön sitoutuu kaupunkiorganisaatiossa nimetty yhdyshenkilö.

2. Koulukohtaisen työskentelyn kehittäminen ja laajentaminen osana nuorten porilaisten marssia

- Opetussuunnitelmiin laaditaan kouluittain osiot oppilaiden mahdollisuuksista vaikuttaa opetuksen suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen.
- Ratkaistaan tässä yhteydessä se, miten lasten ja nuorten mielipiteet lähielin ympäristön muuttumisesta ohjataan kaupungin organisaatioiden tietoon.
- Korjataan vuosittain oppimisympäristöjä viihtyisämmiksi lasten ja nuorten toiveista lähtien.

3. Hyvinvointi koulussa –hankkeen kehittäminen

- Hyvinvointi koulussa –hankkeen mukainen toiminta käynnistetään asteittain kaikissa kouluissa. Työmuotoina käytetään teemaseulahaastatteluja ja tulevaisuusdialogeja.

4.4. VAPAA-AIKA- JA HARRASTUSTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

- 1. Lasten ohjatun iltapäivätoiminnan järjestäminen eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin yhteistyönä**
 - Palkataan Iltis-sihteerit kaupungin omilla määrärahoilla.
 - Selvitetään mahdollisuudet Iltis-ohjaajien palkkaukseen kaupungin omilla määrärahoilla.
 - Mahdollisuuksien mukaan aikaistetaan iltiksen työharjoittelijoiden rekrytointia.
 - Aloitetaan toiminta mahdollisimman varhain koulujen alettua.

- 2. Työntekijöiden lisääminen nuorten vapaa-aikaan**
 - Pyritään saamaan vakituisia nuorisotyön ammattilaisia suuriin lähiöihin työskentelemään nuorten kanssa heidän vapaa-aikanaan (iltaisina ja viikonloppuisina).

- 3. Alueellisen toiminnallisen harrastustoiminnan kehittäminen**
 - Turvataan ja aktivoidaan lapsille ja nuorille toimintaa järjestävien seurojen/yhdistysten toiminta alueilla.
 - Monipuolistetaan ja tehostetaan kaupungin omaa toimintaa alueilla.

- 4. Erityisnuorisotyöhön panostaminen**
 - Palkataan lisää työntekijöitä.

- 5. Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan kehittäminen**
 - Lasten ja nuorten kulttuurille laaditaan oma ohjelma, jossa esitetään tavoitteet ja toimenpiteet lasten ja nuorten kulttuurin kehittämiseksi sekä määritellään tämän osa-alueen vastuuhallintokunta.

- 6. Lähiliikuntapaikkojen kehittäminen**
 - Suunnataan aikaisempaa enemmän liikuntapaikkarakentamiseen varattuja resursseja lähiliikuntapaikkojen rakentamiseen niin, että lapset ja nuoret voivat harrastaa mielekästä omaehtoista liikuntaa omassa lähiympäristössään.

5 OHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman tavoitteena on, että lasten ja nuorten tarpeet otetaan huomioon kaikissa kaupungin sekä muiden tahojen toimissa ja päätöksenteossa. Ohjelman tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että eri toimijat näkevät yhteiset tavoitteet tärkeiksi ja ovat valmiit toimimaan yhteistyössä lasten ja nuorten elinolojen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa koskeva seurantaraportti annetaan kaupunginhallitukselle sekä ohjelman valmistelussa mukana oleville tahoille ja hallintokunnille kerran vuodessa syyskuussa sekä kaupunginvaltuustolle valtuustokauden päättyessä vuonna 2004.

Kaupungin eri hallintokunnat ottavat taloudellisissa ja toiminnallisissa tavoitteissaan huomioon ohjelmaan sisältyvät tavoitteet. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota eri hallintokuntien ja muiden ohjelmassa mainittujen tahojen yhteistyöhön.

Lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa valmistellut työryhmä toimii ohjelman seurantaryhmänä, jolle eri hallintokunnat ja muut ohjelmassa mainitut tahot raportoivat ohjelman toteutumisesta. Seurantaryhmä voi esittää valtuustokauden aikana uusia tavoitteita, mikäli siihen ilmenee tarvetta. Se voi myös tehdä ehdotuksia ja aloitteita havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi sekä lasten ja nuorten tilanteen parantamiseksi.